

ÜLDKOHTU OTSUS (teine koda)

3. märts 2011 *

Liidetud kohtuasjades T-122/07–T-124/07,

Siemens AG Österreich, asukoht Viin (Austria),

VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, asukoht Viin,

hagejad kohtuasjas T-122/07,

Siemens Transmission & Distribution Ltd, asukoht Manchester (Ühendkuningriik),

hageja kohtuasjas T-123/07,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Siemens Transmission & Distribution SA, asukoht Grenoble (Prantsusmaa),

Nuova Magrini Galileo SpA, asukoht Bergamo (Itaalia),

hagejad kohtuasjas T-124/07,

esindajad: advokaadid H. Wollmann ja F. Urlesberger,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: F. Arbault ja O. Weber, hiljem X. Lewis ja A. Antoniadis ning lõpuks A. Antoniadis ja R. Sauer,

kostja,

II - 807

mille ese on esiteks nõue tühistada osaliselt komisjoni 24. jaanuari 2007. aasta otsus K(2006) 6762 (lõplik) EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum nr COMP/F/38.899 – Gaasisolatsiooniga jaotusseadmed), ja teise võimalusena nõue vähendada hagejatele määratud trahvi,

ÜLDKOHUS (teine koda),

koosseisus: esimees I. Pelikánová (ettekandja) ning kohtunikud K. Jürimäe ja S. Soldevila Fragoso,

kohtusekretär: ametnik K. Andová,

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. märtsi 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

I – Hagejad ja kontsern VA Tech

- 1 20. septembril 1998 omandas VA Technologie AG kogu osaluse Rolls-Royce'i tütar-ettevõtjas Reyrolle Ltd, millest sai VA Tech Reyrolle Ltd ja hiljem Siemens Transmission & Distribution Ltd, mis on hageja kohtuasjas T-123/07 (edaspidi „Reyrolle”). 13. märtsil 2001 kasutas VA Technologie oma 100% osalusega tütar-ettevõtja VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, mis on teine hageja kohtuasjas T-122/07 (edaspidi „KEG”), kaudu Reyrollet sissemaksena alles asutatud uude äriühingusse VA Tech Schneider High Voltage GmbH (edaspidi „VAS”), milles talle kuulus tema tütar-ettevõtja kaudu 60% osalus ning ülejäänud osalus selles äriühingus kuulus Schneider Electric SA-le. Viimase sissemaksiks VAS-i oli Schneider Electric High Voltage SA-ga, millest sai VA Tech Transmission & Distribution SA, ning hiljem Siemens Transmission & Distribution SA, esimene hageja kohtuasjas T-124/07 (edaspidi „SEHV”), ja Nuova Magrini Galileo SpA, teine hageja kohtuasjas T-124/07 (edaspidi „Magrini”), mis olid enne tema 100% osalusega tütar-ettevõtjad, kusjuures SEHV-sse koondati alates 1999. aastast Schneider Electricu mitme tütar-ettevõtja varasem kõrgpingega seotud tegevus.

- 2 2004. aasta oktoobris omandas VA Technologie KEG kaudu kogu Schneider Electricu osaluse VAS-i kapitalis.

- 3 2005. aastal sai Siemens AG ainukontrolli kontserni üle, mille emaettevõtja oli VA Technologie (edaspidi „kontsern VA Tech”); see toimus avaliku ostupakkumise kaudu, mille tegi tütarettevõtja Siemens AG Österreich, esimene hageja kohtuasjas T-122/07 (edaspidi „Siemens Österreich”). Pärast nimetatud kontrolli saamist toimus kõigepealt VA Technologie ja seejärel VAS-i ühinemine Siemens Österreichiga.

II – GIS-d ja kohtueelne menetlus

- 4 Gaasisolatsiooniga jaotusseade (edaspidi „GIS”) kontrollib energiavooge energiavõrkudes. See on suure võimsusega elektriseade, mida kasutatakse käivitusvalmis elektrialajaamade peamise osana. Elektrialajaamad on abielektrijaamad, mis moondivad elektrivoolu. Lisaks transformaatorile moodustavad alajaama kontrollisüsteem, releed, akud, laadijad ja lülitusseadmed. Lülitusseadme eesmärk on kaitsta transformaatorit ülepinge eest ja/või toimida isolaatorina rikke korral vooluvõrgus ja transformaatoris.

- 5 Jaotusseade võib olla gaas- või õhkisolatsiooniga, või hübriidisolatsiooniga, kui selles kasutatakse kahe eelnevalt nimetatud tehnika sümbioosi. GIS müüakse kogu maailmas kas käivitusvalmis elektrialajaama integreeritud osana või eraldi tootena, mis alles installeeritakse sellistesse alajaamadesse. Selle hind moodustab 30–60 % nende alajaamade koguhinnast.

- 6 3. märtsil 2004 teavitas ABB Ltd komisjoni konkurentsivastasest tegevusest GIS-de sektoris ja esitas trahvi kaitse suulise taotluse vastavalt komisjoni 19. veebruari 2002. aasta teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155, edaspidi „koostööteatis“).
- 7 Tegevus, millest ABB teada andis, oli GIS projektide müügi ülemaailmne kooskõlastamine, mis hõlmas turgude jagamist, kvootide määramist ja vastavate turuosade säilitamist, GIS projektide lepingute sõlmimist valitud tootjatega ja konkreetsete tootjatega lepingute sõlmimise tagamiseks hankemenetluste manipuleerimist (pakumiste kooskõlastamine), hinnakokkuleppeid keeruliste kokkulepete abil nende GIS projektide suhtes, mille kohta ei olnud hankelepingut sõlmitud, litsentsilepingute lõpetamist äriühingutega, mis ei olnud kartelli liikmed, ja turu kohta tundliku teabe vahetamist.
- 8 ABB täiendas oma trahvi eest kaitse saamise suulist taotlust suuliste märkuste ja dokumentaalsete tõenditega. 25. aprillil 2004 andis komisjon ABB-le tingimusliku kaitse trahvide eest.
- 9 ABB avalduste alusel alustas komisjon menetlust ning viis 11. ja 12. mail 2004 läbi kontrolli Areva T&D SA, Siemens AG, kontserni VA Tech, Hitachi Ltd ja Japan AE Power Systems Corp (edaspidi „JAEPS“) ruumides.
- 10 30. juulil 2004 esitas kontsern VA Tech komisjonile memorandumi ja dokumente ning 23. augustil 2004 täiendavaid selgitusi.

- 11 20. aprillil 2006 võttis komisjon vastu vastuväiteteatise, mis tehti teatavaks 20 äriühingule, sealhulgas hagejatele.

III – *Vaidlustatud otsus*

- 12 24. jaanuaril 2007 võttis komisjon vastu otsuse K(2006) 6762 (lõplik), EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/F/38.899 – Gaasiso-latsiooniga jaotusseadmed; edaspidi „vaidlustatud otsus”). Sellest teatati hagejatele 7. või 8. veebruaril 2007.
- 13 Lisaks hagejatele ja Schneider Electricile olid vaidlustatud otsuse adressaadid ABB, Alstom, SA, Areva, SA, Areva T&D AG, Areva T&D Holding SA ja Areva T&D SA (edaspidi koos „Areva kontserni äriühingud”), Fuji Electric Holdings Co., Ltd ja Fuji Electric Systems Co., Ltd (edaspidi koos „Fuji”), Hitachi Ltd ja Hitachi Europe Ltd (edaspidi koos „Hitachi”), JAEPS, Mitsubishi Electric System Corp. (edaspidi „Melco”), Siemens ja Toshiba Corp.
- 14 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 113–123 märkis komisjon, et kartellis osalenud eri ettevõtjad koordineerisid ülemaailmselt, välja arvatud teatud riigid, GIS projektide lepingute sõlmimist kokkulepitud tingimustel, eesmärgiga säilitada kvoodid, mis suures osas väljendasid nende väljakujunenud turuosasid. Ta täpsustas, et GIS projektide lepingute sõlmimine toimus „Jaapani” ühiskvoodi ja „Euroopa” ühiskvoodi alusel, mis omakorda jagati vastavalt Jaapani ja Euroopa tootjate vahel. Viinis 15. aprillil 1988 sõlmitud kokkulepe (edaspidi „kokkulepe GQ”) määratles korra, mida järgides tuli GIS projekti leping sõlmida kas Jaapani või Euroopa tootjaga ja mille alusel arvati lepingu väärtus kas ühe või teise kvoodi hulka. Lisaks, vaidlustatud otsuse põhjendustes 124–132 täpsustas komisjon, et kartellis osalenud eri ettevõtjate vahel kehtis

ka suuline kokkulepe (edaspidi „ühiskokkulepe”), mille kohaselt GIS projektid esiteks Jaapanis ja teiseks kartelli Euroopa liikmete riikides, mida koos nimetati GIS projektide „tootjariigid”, suunati vastavalt kas kartelli Jaapani või Euroopa liikmetele. „Tootjariikides” GIS projektide kohta nende kahe grupi vahel teavet ei vahetatud ja neid ei arvatud vastavate kvootide hulka.

- 15 Kokkulepe GQ sisaldas ka kartelli toimimiseks vajalikku teabevahetuse korda kahe tootjagrupi vahel, mille täitmise tagasid mõlema grupi sekretärid asjassepuutuvate hankemenetluste manipuleerimise teel ja nende GIS projektide hinna kindlaksmääramise teel, mille suhtes avaliku hanke lepingut ei saanud sõlmida. Vastavalt kokkuleppe GQ lisale 2 kohaldati seda kokkulepet kogu maailmas, v.a Ameerika Ühendriigid, Kanada, Jaapan ja 17 Lääne-Euroopa riiki. Lisaks tuli vastavalt ühiskokkuleppele anda Euroopa grupile GIS projektid nendes Euroopa riikides, mis ei kuulunud „tootjariikide” hulka, ja Jaapani tootjad kohustusid Euroopas GIS projektide suhtes pakkumisi mitte tegema.
- 16 Komisjon tuvastas, et GIS projekte jagati Euroopa tootjate vahel vastavalt Viinis 15. aprillil 1988 sõlmitud kokkuleppele „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement” (E-grupi kokkuleppe GQ-kokkuleppe rakendamiseks; edaspidi „kokkuleppe EQ”). Ta tähendas, et GIS projekte anti Euroopas samade reeglite ja korra alusel, mida kohaldati GIS projektide lepingute sõlmimisele teistes riikides. See tähendas, et ka Euroopas tuli GIS projektidest teada anda, need identifitseerida, nende suhtes lepingud sõlmida ja neid korraldada, või et neile oli määratud minimaalne hinnatase.

- 17 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 142 märkis komisjon, et kokkuleppes GQ ja kokkuleppes EQ ning kartelli töökorralduse ja toimimise eesmärgil tähistati kartelli eri liikmeid koodiga, milleks Euroopa liikmetel oli arv ja Jaapani liikmetel tähed. 2002. aasta juulis asendati esialgsed koodid arvudega.
- 18 Vaidlustatud otsuse artikli 1 punktides p ja t tuvastas komisjon, et Siemens Österreich ja KEG osalesid rikkumises ajavahemikul 20. septembrist 1998 kuni 13. detsembrini 2000 ning ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004.
- 19 Vaidlustatud otsuse artikli 1 punktides m ja q ja r tuvastas komisjon, et Reyrolle, SEHV ja Magrini osalesid rikkumises ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 ning ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004.
- 20 Vaidlustatud otsuse artiklis 1 märgitud rikkumise eest määrati Siemens Österreichile ja KEG-le vaidlustatud otsuse artikli 2 punktis l trahv summas 12 600 000 eurot, mille tasumise eest vastutasid nad solidaarselt Reyrollega.
- 21 Vaidlustatud otsuse artiklis 1 märgitud rikkumise eest määrati Reyrollele vaidlustatud otsuse artikli 2 punktis l trahv summas 22 050 000 eurot, millest 17 550 000 euro tasumise eest vastutas ta solidaarselt SEHV ja Magriniga ning 12 600 000 euro tasumise eest solidaarselt Siemens Österreichi ja KEG-ga.

- 22 Vaidlustatud otsuse artiklis 1 märgitud rikkumise eest määrati SEHV-le ja Magrinile vaidlustatud otsuse artikli 2 punktides k ja l trahv summas 22 050 000 eurot, millest 17 550 000 euro tasumise eest vastutasid nad solidaarselt Reyrollega ja 4 500 000 euro tasumise eest solidaarselt Schneider Electricuga.

Menetlus ja poolte nõuded

- 23 Hagejad esitasid käesolevates asjades hagiavaldused, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse 17. aprillil 2007.
- 24 Komisjon esitas kostja vastuse 27. augustil 2007.
- 25 Hagejad esitasid repliigid 22. oktoobril 2007.
- 26 Komisjon esitas vasturepliigid 14. detsembril 2007.
- 27 20. jaanuari 2010. aasta määrusega liitis Üldkohus pärast poolte ärakuulamist käesolevad kohtuasjad suulise menetluse ja lõpliku kohtuotsuse huvides vastavalt Üldkohtu kodukorra artiklile 50.

28 Kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames paluti pooltel vastata Üldkohtu kirjalikele küsimustele. Hagejad ja komisjon vastasid nendele küsimustele tähtaegselt.

29 Poolte kohtukõned ja nende vastused Üldkohtu suuliselt esitatud küsimustele kuulati ära 16. märtsi 2010. aasta kohtuistungil.

30 16. märtsil 2010 toimunud kohtuistungil esitasid SEHV ja Magrini Üldkohtu palvel Tribunal de commerce de Grenoble (Prantsusmaa) 18. detsembri 2009. aasta kohtuotsuse kohtuasjas, milles süüdistati osasid hagejaid; pooltele anti võimalus selle kohta oma märkused esitada. Komisjoni taotlusel andis Üldkohus talle kirjalike märkuste esitamiseks täiendava tähtaja kuni 26. märtsini 2010. Üldkohus võttis neid märkusi, mis esitati tähtaegselt, arvesse ainult osas, mis puudutas Tribunal de commerce de Grenoble 18. detsembri 2009. aasta kohtuotsust.

31 Hagejad paluvad Üldkohtul:

- tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 osas, milles tuvastatakse, et Reyrolle, SEHV ja Magrini rikkusid EÜ artiklit 81 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (edaspidi „EMP leping”) artiklit 53 ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni

13. detsembrini 2000 ja et nad kõik rikkusid nimetatud sätteid ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 9. oktoobrini 2002 ja 21. jaanuarist 2004 kuni 11. maini 2004;

- tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2 neid puudutavas osas;
- teise võimalusena vähendada neile määratud trahvide suurust nii, et Siemens Österreichi ja KEG trahv ei ületaks 1 980 000 eurot, Reyrolle ja Magrini trahv ei ületaks 1 100 000 eurot ja SEHV trahv ei ületaks 2 750 000 eurot;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

³² Komisjoni palub Üldkohtul:

- jätta hagiavaldused rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

I – Tühistamisnõuded

- 33 Oma tühistamishagi toetuseks esitavad hagejad kaks väidet. Esimese kohaselt on rikutud EÜ artikli 81 lõiget 1, EMP lepingu artikli 53 lõiget 1 ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 lõikeid 2 ja 3 ning artiklit 25. Teise väite kohaselt on rikutud õigust olla ärakuulatud.

A – Esimene väide, et rikutud on EÜ artiklit 81, EMP lepingu artikli 53 lõiget 1 ja määruse nr 1/2003 teatud sätteid

- 34 Esimeses väites leiavad hagejad, et trahvi määramisel rikkus komisjon mitmest aspektist nii EÜ artiklit 81, EMP lepingu artiklit 53 kui ka määruse nr 1/2003 teatud sätteid. See väide on jagatud kolme ossa, millest esimese kohaselt puuduvad rikkumise kohta tõendid, teise kohaselt on rikkumise kestuse kindlaksmääramisel tehtud hindamisvigu ja kolmanda kohaselt on määratud liiga suur trahv. Kohtuasjades T-123/07 ja T-124/07 esitavad Reyrolle, SEHV ja Magrini veel ühe väite osa, et ajavahemiku osas enne 16. juulit 1998 on rikkumine aegunud.

1. Väite osa, mille kohaselt puuduvad rikkumise kohta tõendid

a) Poolte argumendid

³⁵ Hagejad on seisukohal, et ajavahemiku osas enne 13. detsembrist 2000 ei ole komisjon EÜ artikli 81 rikkumist piisavalt tõendanud. Nad leiavad, et kokkuleppe GQ lisast 2 tuleneb ühemõtteliselt, et Euroopa turud olid selle kokkuleppe kohaldamisalast välja jäetud. Seega ei saanud komisjon nimetatud kokkuleppe alusel järeldada, et eksisteeris kartell EÜ artikli 81 tähenduses, st kokkulepe, mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires.

³⁶ Samuti on kaheldav vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 viidatud GIS projektide nimekirja tõenduslik väärtus. Esiteks ei märgi komisjon, mis eesmärgil see nimekiri oli koostatud, ega täpsusta, kas selles loetletud GIS projektide suhtes olid pooled kokkuleppeid sõlminud. Teiseks, kuna nimekirjas on vaid üksteist GIS projekti, mis jäävad geograafiliselt ühisturu piiresse, kusjuures kokku oli neid projekte umbes 1620, näitab see, et need kokkulepped ei avaldanud ühisturule tuntavat mõju.

³⁷ Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

b) Üldkohtu hinnang

- 38 Vaidlustatud otsusest ja eriti selle põhjendustest 124–163 tuleneb, et komisjoni hinnangul põhines hagejatele süüks pandud ja komisjoni poolt karistatud kartell „ühiskokkuleppele”, mille kohaselt „tootjariikide” GIS projektid olid reserveeritud kartelli Jaapani ja Euroopa liikmetele, Euroopas kaitsti nn „tootjate” turge ja „Euroopa mitte-tootjariikide” turud jaotati Euroopa tootjate vahel ära hankemenetluste manipuleerimise ja hinnakokkulepete teel. Komisjon on seisukohal, et ühisturu suhtes kehtinud kartell toimis „ühiskokkuleppe” täitmise teel ja kokkulepe GQ oli vaid üks ühiskokkuleppe osa.
- 39 Et tõendada „ühiskokkuleppe” olemasolu ja ulatust loetles komisjon vaidlustatud otsuses üles hulga tõendeid, millest kõige olulisemad on ABB, tunnistaja M., Fuji ja Hitachi avaldused ning teatud dokumendid, nagu kokkuleppe GQ ja kokkuleppe EQ ning nende lisad, ABB esitatud kartellis arutatud GIS projektide nimekiri, kuupäevata dokument, mille komisjon leidis kontrolli käigus kontserni VA Tech ruumidest ja mille pealkiri on „JJC-ga peetud läbirääkimiste kokkuvõte” ning 18. jaanuari 1999. aasta kirjad kontserni VA Tech töötajate Wa., J. ja B. vahel.
- 40 Vaieldes vastu EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise asetleidmisele, piirduvad hagejad väitega, et kokkuleppe GQ eesmärgiks või tagajärjeks ei olnud takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires, ning et vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 viidatud Euroopa GIS projektide nimekirjal puudub tõenduslik väärtus. Samas ei vaidle nad vastu ühiskokkuleppe olemasolule ega eespool punktis 39 mainitud muude tõendite tõenduslikule väärtusele, millele komisjon kartelli sellise mõju tuvastamisel tugines, tuvastades, et kartellil oli selline mõju. Kuid arvestades nende

tõendite suurt arvu, millele komisjon käesolevas asjas tugineb, ei saa hagejad EÜ artikli 81 rikkumisele üldsõnaliselt vastu vaielda, seadmata konkreetselt kahtluse alla komisjoni eelnevalt tuvastatud asjaolusid, ja eelkõige näitamata üksikasjalikult, miks komisjoni esitatud tõendid on vastuvõetamatud, asjakohatud või tõendusliku väärtuseta.

- 41 Nimelt tuleb asuda seisukohale, et isegi kui arvestada asjaolu, et kokkuleppe GQ sõnastus välistas selle kokkuleppe kohaldamise enamuses Euroopa riikides, ja kui jätta tähelepanuta vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 nimetatud Euroopa GIS projektide nimekiri, on komisjoni viidatud tõendid „ühiskokkuleppe” ulatuse tõendamiseks piisavad.
- 42 Esiteks, komisjoni tuvastatud asjaolu, et kartelli Euroopa liikmed arutasid ja jagasid omavahel ära ühenduses ja EMP-s teostatavad GIS projektid, võimaldab juba iseenesest tuvastada, et kartell mõjutas konkurentsi nendel territooriumidel. Samuti nähtub vaidlustatud otsusest, et komisjon tugines ka ABB, M., Fuji ja Hitachi avaldustele, kokkuleppe EQ lisale 2, vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 viidatud Euroopa GIS projektide nimekirjale, dokumendile „JJC-ga peetud läbirääkimiste kokkuvõte” ning 18. jaanuari 1999. aasta kirjavahetusele.
- 43 Teiseks, nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 125–131, põhines komisjoni järeldus, et Jaapani ja Euroopa tootjate vahel olid asjassepuutuvad turud üldiselt ära jaotatud nii, et Jaapani GIS projektid oli reserveeritud Jaapani tootjatele ja Euroopa

GIS projektid üldjuhul Euroopa tootjatele, ABB, M., Fuji ja Hitachi avaldustel ning kokkuleppe EQ lisal 2.

- 44 Kolmandaks, nagu tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 133–138, põhines komisjoni järeldus, et Euroopas eksisteeris „tootja” turgude kaitse, mis tähendas, et nendes riikides, kus Euroopa tootjad juba väljakujunenult tegutsesid, olid GIS projektid neile automaatselt reserveeritud, ilma et seda turgu kartellis nende kvootide hulka arvataks, ABB ja M. avaldustel, dokumendil „JJC-ga peetud läbirääkimiste kokkuvõte” ja 18. jaanuari 1999. aasta kirjavahetusel.
- 45 Seega, isegi kui eeldada, et hagejate kriitika nende poolt kahtluse alla seatud kahe tõendi osas on põhjendatud, ei sea see kahtluse alla komisjoni tuvastatud asjaolu, et kartelli tagajärjel takistati, piirati või kahjustati konkurentsi ühisturu piires ja EMP-s.
- 46 Seega tuleb esimese väite esimene osa tagasi lükata.

2. Väite osa, mille kohaselt on väidetava rikkumise kestuse kindlaksmääramisel tehtud hindamisvigu

- 47 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsuses on rikkumise kestuse osas tehtud hindamisvigu, mistõttu on see õigustamatult pikk. Need vead puudutavad esiteks kuupäeva, mil nad rikkumises osalemise katkestasid, teiseks kuupäeva, mil kontserni VA Tech

kuulavatest äriühingutest moodustuv ettevõtte (edaspidi „ettevõtja VA Tech”) rikkumises osalemist jätkas, ja kolmandaks rikkumise lõpetamise kuupäeva.

a) Kuupäev, mil hagejad rikkumises osalemise katkestasid

Poolte argumendid

⁴⁸ Hagejad väidavad teise võimalusena võrreldes esimese väite esimese osaga – mis puudutab tõendite puudumist väidetava EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise kohta –, et komisjon tegi vea, tuvastades, et nad katkestasid rikkumises osalemise 13. detsembril 2000, st kuupäeval, mil Ville-d'Avray's (Prantsusmaa) korraldati pidulik üritus, et tähistada kartelli väidetavat lõpetamist, millesse kartelli teised liikmed neid uskuma panid, sest komisjon oleks pidanud tuvastama, et see osalemine katkes 16. juulil 1998, kuupäeval, mil arutati vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 viidatud viimast Euroopa GIS projekti, või kõige hiljem 12. oktoobril 2000, s.o kuupäeval, mil Zürichis (Šveits) toimus koosolek, millel neid teavitati kartelli tegevuse väidetavast lõpetamisest.

⁴⁹ Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

- 50 Kõigepealt tuleb märkida, et vastu ei vaielda sellele, et Reyrolle, SEHV ja Magrini osalus kartellis tõesti katkes. Kuid poolte vahel on vaidlus katkestamise täpse kuupäeva üle. Hagejad vaidlevad vastu nende osalemisele pärast 16. juulit 1998, või hiljemalt pärast 12. oktoobrit 2000. Komisjon on seisukohal, et Reyrolle, SEHV ja Magrini katkestasid oma osaluse kartellis alles 13. detsembri 2000. aasta „hüvastijätuüritusel”.
- 51 See vastuseis tekitab tõendamiskoormise küsimuse. Hagejad leiavad, et rikkumise kestust on kohustatud tõendama komisjon; komisjon leiab, et kui ta on juba tõendanud, et esines õigusvastane kartell, võib seda lugeda toimivaks seni, kuni on tõendatud selle lõpetamine, mida peavad aga tegema ettevõtjad, kes kartellis osalesid.
- 52 Tuleb meenutada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt esiteks peab isik või ametiasutus, kes väidab, et konkurentsieeskirju on rikutud, selle kohta tõendeid esitama, tõendades õiguslikult piisavalt rikkumise tunnusteks olevate faktiliste asjaolude esinemist, ja teiseks peab ettevõtja, kes väidab rikkumise tuvastamisel, et tema suhtes tuleb kohaldada teatud õiguskaitsevahendit, tõendama, et selle õiguskaitsevahendi kohaldamise tingimused on täidetud, nii et nimetatud ametiasutus peab kasutama teisi tõendeid (Üldkohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: *Peróxidos Orgánicos vs. komisjon*, EKL 2006, lk II-4441, punkt 50; vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: *Baustahlgewebe vs. komisjon*, EKL 1998, lk I-8417, punkt 58, ja 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: *Aalborg Portland jt vs. komisjon*, EKL 2004, lk I-123, punkt 78).

- 53 Käesolevas asjas ei sea asjaolu, et hagejad kohtuasjades T-123/07 ja T-124/07 tuginevad õiguskaitsevahendile, milleks on aegumine - mille tõendamise kohustus on üldjuhul neil -, kahtluse alla põhimõtet, et komisjonil on kohustus ära tõendada kõik rikkumise koosseisu tunnused, mis võivad mõjutada tema lõplikke järeldusi rikkumise raskuse kohta, sealhulgas selle kestuse (vt selle kohta Üldkohtu 7. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas T-43/92: *Dunlop Slazenger vs. komisjon*, EKL 1994, lk II-441, punkt 79; 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-48/98: *Acerinox vs. komisjon*, EKL 2001, lk II-3859, punkt 55, ja 29. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-62/02: *Union Pigments vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-5057, punkt 36).
- 54 Nimelt eeldab sellele õiguskaitsevahendile tuginemine tingimata seda, et rikkumise kestus ja lõppemise kuupäev on tuvastatud. Kuid need asjaolud iseenesest ei saa õigustada tõendamiskoormise üleminekut hagejatele. Esiteks on rikkumise kestus – mis tähendab, et on teada selle lõppemise kuupäev – üks rikkumise koosseisu peamisi tunnuseid, mille tõendamise kohustus on komisjonil sõltumata sellest, et sellele tunnusele vaieldakse vastu ka aegumise vastuväites. Teiseks, sellist järeldust õigustab asjaolu, et määruses nr 1/2003 sätestatud komisjoni menetluse aegumatus on õiguskindluse põhimõttest tulenev objektiivne õiguslik kriteerium (vt selle kohta Üldkohtu 6. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-22/02 ja T-23/02: *Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-4065, punktid 80–82) ja seetõttu ka iga karistamisotsuse kehtivuse tingimus. Nimelt on selle järgimine komisjonile kohustuslik isegi siis, kui ettevõtja sellesisulist vastuväidet ei esita (vt eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus *Peróxidos Orgánicos vs. komisjon*, punkt 52).
- 55 Tuleb aga täpsustada, et see tõendamiskoormise jaotus võib varieeruda, kui faktilised asjaolud, millele üks pool tugineb, võivad kohustada teist poolt esitama selgitusi või õigustust, ilma milleta võib järeldada, et asjaolu on tõendatud (vt selle kohta eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus *Peróxidos Orgánicos vs. komisjon*, punkt 53, vt selle kohta ka eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus *Aalborg Portland jt vs. komisjon*,

punkt 79). Nimelt, kui komisjon on esitanud tõendid kokkuleppe olemasolu kohta nagu käesoleval juhul, tuleb kokkuleppes osalenud ettevõtjal esitada tõendeid selle kohta, et ta ei täitnud seda kokkulepet, ning seda peab tõendama selge ja kokkuleppes osalenud teistele ettevõtjatele teatavaks tehtud kokkuleppes loobumine (vt selle kohta Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-168/01: GlaxoSmith-Kline Services vs. komisjon, EKL 2006, lk II-2969, punkt 86; vt selle kohta ka Euroopa Kohtu 6. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-2/01 P ja C-3/01 P: BAI ja komisjon vs. Bayer, EKL 2004, lk I-23, punkt 63, ning eespool punktis 52 viidatud Aalborg Portland jt vs. komisjon, punktid 81–84).

56 Seda, kas komisjon on õigesti tuvastanud, et hagejad katkestasid osaluse kartellis 13. detsembril 2000, tuleb käesolevas asjas kontrollida neid põhimõtteid arvestades.

57 Vaidlustatud otsuse põhjendustest 188–190 ja 297 tuleneb, et komisjon tugines selles küsimuses ABB, Areva ja Schneider Electricu avaldustele. ABB avaldas, et ta otsustas kokkuleppel Alstomiga hagejad kartellist välja jätta, sest nende kvoot oli nende tootmismahuga võrreldes suhteliselt suur. Selleks korraldati 13. detsembril 2000 Ville-d'Avray's koosolek, millega väidetavalt lõpetati kartell, milles ABB, Alstom, Fuji, Melco ja Toshiba osalemist siiski jätkasid. Lisaks mainib komisjon, et Areva ja Schneider Electric küll kinnitasid selle koosoleku toimumist 2000. aasta novembri lõpus või detsembri alguses, kuid Areva vaidles vastu mõttele, et selle koosoleku eesmärk oli kartellis osalejate väljaheitmine.

58 Vaieldes vastu sellele, et 13. detsember 2000 oli nende kartellis osalemise katkestamise kuupäev, esitavad hagejad kaks argumenti. Esiteks väidavad nad, et see kuupäev peaks olema 16. juuli 1998, kuupäev, mil arutati vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 viidatud viimast Euroopa GIS projekti. Teiseks on nad samal seisukohal, mida nad

kaitseks komisjoni menetluses, et kartelli lõpetamine otsustati 12. oktoobril 2000 Zürichis peetud koosolekul ning et 13. detsembri 2000. aasta koosolek oli vaid „hüvastijätupidu”, sest kartell nende kahe kuupäeva vahelisel ajal edasi ei toiminud.

- 59 Mis puudutab esimest argumenti, siis tuleb meenutada, nagu on mainitud ka eespool punktides 41–45, et vaidlustatud otsuses hagejatele süüks pandud „ühiskokkulepet” tuleb piisavalt tõendatuks lugeda isegi siis, kui jätta tähelepanuta vaidlustatud otsuse põhjenduses 164 nimetatud Euroopa GIS projektide nimekiri. Seega ei saa asjaolu, et selles nimekirjas oleva ühe GIS projekti üle toimus viimane arutelu 16. juulil 1998, olla tõend selle kohta, et sel kuupäeval kartell lõppes või et hagejad lõpetasid siis selles osalemise. Järelikult tuleb see argument tagasi lükata.
- 60 Mis puudutab teist argumenti, siis tuleneb eespool punktis 55 viidatud kohtupraktikast, et sellisel juhul nagu käesolevas asjas, kui komisjon on esitanud tõendid kokkuleppe olemasolu kohta, tuleb kokkuleppes osalenud ettevõtjal esitada tõendeid selle kohta, et ta ei täitnud seda kokkulepet, ja seda peab tõendama selge ja kokkuleppes osalenud teistele ettevõtjatele teatavaks tehtud kokkuleppes loobumine.
- 61 Tuleb nõustuda hagejate argumentiga, et selliselt väljendatud loobumisega tuleb võrdsustada olukord, kus kartelli liige visatakse kartelist välja teiste liikmete kokkuleppe alusel, ettekäändel, et kartell lõpetatakse. Kuid kuna komisjon on esitanud tõendeid „ühiskokkuleppe” olemasolu kohta, on hagejatel kohustus tõendada, et teised kartelli liikmed panid neid uskuma, et kartell lõpetatakse. Lisaks, isegi kui eeldada, et kartelli lõppemist ei tehtud teatavaks 13. detsembri 2000. aasta koosolekul

„üllatusena”, vaid sellest teatati mõni aeg varem, ei toeta ükski tõend hagejate esitatud kuupäeva 12. oktoober 2000. Kuna puudusid muud tõendid hagejate kartellist väljaheitmise kohta, võis komisjon pidada 13. detsembrist 2000 kuupäevaks, mil hagejad katkestasid kartellis osalemise, ja seda ilma, et ta oleks olnud kohustatud tõendama, et õigusvastaseid kokkuleppeid sõlmiti just täpselt sel kuupäeval.

- 62 Seega tuleb tagasi lükata argument kuupäeva kohta, mil hagejad rikkumises osalemise katkestasid.

b) Kuupäev, mil ettevõtte VA Tech jätkas rikkumises osalemist

Poolte argumendid

- 63 Hagejad leiavad, et komisjon on vääralt tuvastanud, et ettevõtte VA Tech jätkas VAS-i kaudu rikkumises osalemist 1. aprillist 2002. Nad on seisukohal, et kuigi nimetatud ettevõtte oli kartelli jätkumisest teadlik juba alates 2002. aasta suvest, ei olnud ta siis veel oma osalust taastanud. See leidis aset alles 9. oktoobril 2002, mil Pariisis (Prantsusmaa) toimus koosolek, millel osalesid mõned tema esindajad. Hagejad arvavad, et nende endi asjassepuutuvaid avaldusi toetavad toimiku muud materjalid. Nimelt ei olnud ettevõtte VA Tech esindatud Frankfurdis (Saksamaa) 10. juulil 2002 toimunud koosolekul ja ta ei osalenud kokkulepetes või kooskõlastatud tegevustes nende GIS

projektide suhtes, mille tähtaeg langes ajavahemikku 2002. aasta aprillist oktoobrini. Igal juhul tegutses komisjon rikkumise jätkamise kuupäeva kindlakstegemisel ebajärjekindlalt, sest Hitachi puhul otsustas ta aluseks võtta esimest korda mitmepoolsel koosolekul osalemise kuupäeva.

64 Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

65 Nagu nähtub ka vaidlustatud otsuse põhjendustest 199, 203, 204 ja 441, põhistas komisjon oma järeldust, mille kohaselt ettevõtte VA Tech jätkas osalust kartellis hiljemalt 1. aprillist 2002, peamiselt teabega, mille ABB esitas vastuväiteteatise vastuses, milles viimane selgitas, et tunnistaja M-le tuli meelde, et pärast lahkumist 2000. aastal taastas ettevõtte VA Tech osalemise kartellis 2002. aasta esimese kolme kuu jooksul. Kuna komisjonil ei olnud teada täpset kuupäeva, lähtus ta kuupäevast 1. aprill 2002 kui sellele ettevõtjale kõige soodsamast kuupäevast. Komisjoni hinnangul on see ABB avaldus väga usutav, sest alles sellest sai ta teada, et ettevõtte VA Tech katkestas mõneks ajaks kartellis osalemise. Nimelt eeldas komisjon vastuväiteteatises, et ettevõtte VA Tech osales kartellis ilma katkestusteta. Komisjon leiab ka, et seda avaldust toetavad ettevõtjas VA Tech töötanud Z. käsitsi koostatud märkmed, mis leiti selle kontserni ruumides 2004. aasta aprillis teostatud kontrolli käigus.

- 66 Mis puudutab Z. koostatud märkmeid, siis viidatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 204 kolmele leheküljele, mis sisaldavad komisjoni hinnangul küsimusi kontserni VA Tech huvide kohta Ravenne's (Itaalia) teostatava GIS projekti suhtes ja võimaluste kohta määrata kindlaks hinnatase, arutelusid Jaapani tootjatega, GIS projektide arutamiseks juulis korraldatavat koosolekut ja arutelude käiku 2002. aasta augusti lõpu seisuga. Nende lehekülgede ära kirjad on komisjoni menetluse toimiku leheküljed 2014, 2018 ja 2024.
- 67 Selle kohta tuleb märkida, et Z. koostatud märkused ei viita enamjaolt ühelegi koostamise ega selles esitatud asjaolude asetleidmise kuupäevale. Lisaks ei ole võimalik aru saada järjekorrast, milles need leheküljed komisjoni menetluse toimikus on esitatud, sest on ilmselge, et teatud lehekülgede järjekorda on muudetud võrreldes nende koostamise kronoloogilise järjekorraga. Eelkõige on ära vahetatud nende lehekülgede järjekord, mille ära kirjad on esitatud komisjoni menetluse toimiku lehekülgedel 2014 ja 2015; see nähtub leheküljelt 2014, mis on nähtav lehekülje 2015 paremal äärel, ja leheküljelt 2016 – 27. juuni 2002. aasta juhatuse koosoleku protokoll, mis võiks seega anda teavet kuupäevade kohta –, mis ei saa vahetult järgneda leheküljele 2014, sest mõlemad on parempoolsed leheküljed.
- 68 Seega on ainus usaldusväärne teave Z. märkuste koostamise aja kohta see, mille saab tuletada selles esitatud üksikutest viidetest kuupäevadele, mis on kõik esitatud samal leheküljel koos teabega, millele viitab komisjon.
- 69 Esiteks tuleb asuda seisukohale, et ei vaidlustatud otsuses tsiteeritud Z. märkuste lõigud, ega need lõigud, millele komisjon viitab vastuses Üldkohtu kirjalikult esitatud küsimustele, ei võimalda järeldada, et ettevõtte VA Tech jätkas kartellis osalemist

1. aprillil 2002. Nimelt, kuigi hagejad ei vaidle vastu, et nimetatud märkused koostati 2002. aastal, ei ole kuupäeva 1. aprill nendes sõnaselgelt märgitud ja seda kuupäeva ei saa tuletada ka nende märkuste sisust.

- 70 Teiseks tuleb märkida, et komisjoni menetluse toimik sisaldab just märkusi „discuter package avec Jap. Ils ont pris une série d'[i]nitiatives”[„arutada paketti Jap-iga. Nad on teinud mitu algatust”] ja „en pratique réserver 1 date 1er juillet pour discuter 1 package Gd Export avec Jap.” [„tegelikult reserveerida 1 kuupäev 1. juuli, et arutada paketti Gd Export Jap-iga”]. Need ülestähendused võimaldavad järeldada, et neid sisaldavad märkused koostati enne 1. juulit 2002 ja järelikult hiljemalt juunis 2002. Seega, kuna puudub täpne kuupäev, tuleb vastavalt põhimõttele *dubio pro reo* pidada ettevõtja VA Tech kartellis jätkamise kuupäevaks 1. juulit 2002.
- 71 Kolmandaks, mis puudutab tootjatevaheliste kokkulepete eset, siis tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon, et rikkumise teises episoodis ei arutatud enam läbi üksikuid GIS projekte, vaid seda tehti „pakettide” kaupa. Hagejad sellele vastu ei vaidle. Samuti ei vaidle hagejad vastu sellele, et nimetatud teise episoodi jooksul käsitleti kartellis ka GIS projekte EMP-s. Nimelt on esimene väite osa, milles hagejad vaidlustavad kartelli mõju ühisturule, seotud vaid nende osaluse esimese episoodiga. Seega asjaolu, et eespool punktis 70 mainitud märkmetes ei ole mainitud mõnda EMP GIS projekti, ei sea kahtluse alla seda, et hagejad osalesid kohe alates nende kartelli naasmisest 2002. aastal aruteludes EMP GIS projektide üle.
- 72 Eeltoodust järeldub, et tuleb nõustuda argumendiga, et komisjon on vääralt tuvastanud, et hagejad jätkasid kartellis osalemist 1. aprillil 2002.

c) Rikkumise lõppemise kuupäev

Poolte argumendid

- ⁷³ Hagejad väidavad, et komisjon tegi vea, tuvastades, et rikkumine lõpetati lõplikult alles 11. mail 2004, mitte hiljemalt 21. jaanuaril 2004, mil toimus viimane koosolek, millel GIS projekte küll arutati, kuid kokkuleppele ei jõutud. Kuna koostöösüsteem hakkas sellest hetkest kokku varisema, olid koosolekute esemeks vaid kartelli edasise käigu teema ja mõned muud küsimused, millel puudus seos konkurentsioigusega.
- ⁷⁴ Komisjon ei nõustu argumendiga, et kartell lõppes hiljemalt 21. jaanuaril 2004 ja mitte 11. mail 2004. Kartell tegutses ka pärast 21. jaanuari 2004, arvestades, et ABB lõpetas oma osaluse alles 2004. aasta veebruaris. Vähemalt oli kokkulepetel mõju kuni koosolekuni, mis peeti pärast ABB lahkumist.

Üldkohtu hinnang

- ⁷⁵ Esiteks tuleb meelde tuletada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale nähtub juba EÜ artikli 81 lõike 1 sõnastusest, et ettevõtjatevahelised kokkulepped on vaatamata nende mõjule keelatud, kui neil on konkurentsi piirav eesmärk (Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 123, ja 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00,

T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 181). Järelikult ei tule tõendada tegelikku konkurentsivastast mõju, kui on tõendatud süüks pandava käitumise konkurentsivastane eesmärk (vt Üldkohtu 6. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas T-62/98: Volkswagen vs. komisjon, EKL 2000, lk II-2707, punkt 178 ja seal viidatud kohtupraktika).

- ⁷⁶ Käesolevas asjas tugines komisjon eelkõige vaidlustatud otsuse artiklis 1 mainitud kokkulepete ja tegevuste konkurentsi piiravale eesmärgile. Kõigepealt asus ta vaidlustatud otsuse põhjendustes 303 ja 304 seisukohale, et kirjeldatud kokkulepetel ja/või tegevustel nende kogumis oli konkurentsi piirav eesmärk EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 tähenduses, ja et seda arvestades on nende sätete kohaldamise seisukohast üleliigne arvesse võtta kokkuleppe konkreetset mõju, lisades vaidlustatud otsuse põhjenduses 308, et juba kirjeldatud kokkuleppe täitmine ise on oma olemuselt käsitletav konkurentsi olulise kahjustamisena. Samuti, mis puudutab trahvide määramist, siis kinnitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 477 sõnaselgelt, et rikkumise raskuse kindlakstegemisel ei tuginenud ta teadlikult rikkumise konkreetsele mõjule.
- ⁷⁷ Teiseks tuleb märkida, nagu kinnitab ka komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 215 kontserni VA Tech avalduste alusel, et pärast ABB lahkumist kartelli jäänud liikmete kirjavahetus ja koosolekud puudutasid muu hulgas teabevahetust käimasolevate hankemenetluste, kartelliväliste turuosaliste positsioonide, kontaktide hoidmise või katkestamise ja turvalisuse küsimuste kohta. Need arutelude teemad tõendavad, et isegi kui pärast ABB lahkumist kartelli alles jäänud liikmed konkreetsetes projektides kokkuleppele ei jõudnud, oli nende tahe kartelli tulevikus jätkata või vähemalt ei otsustanud nad veel seda lõpetada.

- 78 Seda faktidele antud tõlgendust ei sea kahtluse alla Hitachi avaldus kartelli lõppemise kohta, millele viitavad hagejad. Viimaste kinnitusel avaldas Hitachi 21. jaanuari 2004. aasta koosoleku kohta, et „[p]ooled lükkasid tagasi kõik ettepanekud” ja et „koosolek [seejärel] lõpetati”. Sama ettevõtja järeldas ühes teises avalduses, et „[u]s süsteem hakkas kokku varisema jaanuaris 2004, mil toimus viimane töökoosolek ABB osalusel.”
- 79 Esiteks asjaolu, et arutatud GIS projektide suhtes 21. jaanuari 2004. aasta koosolekul ühtegi kokkulepet ei sõlmitud, et tähenda, et kartelli sel ajal enam ei eksisteerinud, isegi kui Hitachi hilisema avalduse kohaselt võis see üksmeele puudumine olla „kartelli kokkuvarisemise” lähteallikas. Nimelt, nendel hilisematel kohtumistel arutatud teemad, millele hagejad vastu ei vaidle, tõendavad tahet kartelli jätkata ilma ABB-ta. Teiseks, mis puudutab Hitachi seisukohta, et kartell hakkas kokku varisema 2004. aasta jaanuaris, siis kinnitab see just – kui selleks vajadus peaks olema –, et „kartelli kokkuvarisemine” ei alanud 2004. aasta jaanuaris.
- 80 Neid asjaolusid arvestades võis komisjon tuvastada, et kartell jätkas tegevust ka pärast seda kuupäeva, ilma et tal oleks tulnud tõendada uute kokkulepete sõlmimist konkreetsete GIS projektide suhtes koosolekutel, mis toimusid pärast 21. jaanuari 2004. aasta koosolekut.
- 81 Seega ei ole hagejad tõendanud, et komisjon on teinud hindamisvea, tuvastades, et kartell lõppes 11. mail 2004. Järelikult tuleb tagasi lükata seda hindamisviga puudutav argument.

82 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud otsuse artikkel 1 tuleb tühistada osas, milles komisjon tuvastab rikkumise, mille hagejad panid toime ajavahemikul 2002. aasta 1. aprillist kuni 30. juunini. Esimese väite osa, mis puudutab rikkumise kestuse kindlaksmääramisel tehtud hindamisviga, tuleb ülejäänud osas tagasi lükata.

3. Väite osa, mille kohaselt on rikkumine aegunud ajavahemiku osas enne 16. juulit 1998

a) Poolte argumendid

83 Reyrolle, SEHV ja Magrini on seisukohal, et ajavahemiku osas enne 16. juulit 1998 on karistuse määramise õigus aegunud. Nad arvavad, et kuna viie-aastase aegumistähtaja kulgemist tuleb arvutama hakata 16. juulist 1998 ning kuna nende osalus uues süsteemis kestis vaid aasta ja kolm kuud, tuleks trahvi lähtesummat rikkumise kestuse eest suurendada vaid 10%.

84 Reyrolle, SEHV ja Magrini lisavad, et vältava rikkumise tees, millele komisjon tugineb, on neid puudutavas osas väär, sest täidetud ei ole kohtupraktikaga kehtestatud tingimused, milleks objektiivse tunnuseks on see, et rikkumisi ei ole katkestatud, ja subjektiivse tunnuseks see, et asjassepuutuvate ettevõtjate tahe oli suunatud ühe eesmärgi saavutamisele.

85 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

b) Üldkohtu hinnang

- 86 Määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punktis b on sätestatud viie-aastane aegumistähtaeg sellist laadi rikkumistele, nagu on hagejatele süüks pandud rikkumine. Vastavalt sama määruse artikli 25 lõike 3 esimesele lausele katkestavad aegumistähtaja kulgemise komisjoni võetavad meetmed, mille eesmärk on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus.
- 87 Käesolevas asjas eeldab seega Reyrollele, SEHV-le ja Magrinile süüks pandud rikkumise esimese episoodi aegumine seda, et täidetud oleksid mõlemad kaks tingimust. Esiteks, see esimene episood peab olema lõppenud hiljemalt 10. mail 1999, st viis aastat enne kuupäeva, mis eelnes komisjoni läbiviidud kontrolli kuupäevadele, milleks olid 11. ja 12. mai 2004. Teiseks, rikkumise mõlemad episoodid, mis neile süüks pannakse, ei tohi olla käsitletavad ühe jätkuva teona määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 tähenduses, sest sel juhul hakkab aegumistähtaeg kulgema rikkumise lõppemisest.
- 88 Nagu täheldatud eespool punktides 57–62, tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses õigesti, et Reyrollele, SEHV-le ja Magrinile süüks pandud rikkumise esimene episood lõppes alles 13. detsembril 2000 ja järelkult pärast 10. maid 1999. Seega tuleb aegumise argument tagasi lükata.
- 89 Igal juhul ei ole eespool punktis 87 esitatud esimesest tingimusest rohkem täidetud ka teine tingimus. Nimelt on komisjon õigesti tuvastanud, et kartell, milles Reyrolle, SEHV ja Magrini 2002. aastal osalesid, oli sisuliselt sama, mis kartell, milles ta osales kuni 2000. aastani.

- 90 Liidu kohtute kohtupraktikaga on kindlaks määratud palju kriteeriume, millest läh-
tudes hinnata, kas tegemist on ühe rikkumisega, nimelt kas asjassepuutuvate tegude
eesmärk on sama (vt selle kohta Euroopa Kohtu 21. septembri 2006. aasta otsus koh-
tuasjas C-113/04 P: Technische Unie vs. komisjon, EKL 2006, lk I-8831, punktid 170
ja 171, ning Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-21/99: Dansk Rørin-
dustri vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1681, punkt 67; ning 27. septembri 2006. aasta ot-
sus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punkt 312),
kas asjassepuutuvad kaubad ja teenused on samad (vt selle kohta Üldkohtu 15. juuni
2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03: To-
kai Carbon jt vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 118, 119
ja 124, ning eespool viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer vs. komisjon, punkt 312), kas
osa võtnud ettevõtjad on samad (eespool viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer vs. ko-
misjon, punkt 312) ja kas toimepanemise viis on sama (eespool viidatud kohtuotsus
Dansk Rørinindustri vs. komisjon, punkt 68). Ülejäänud olulised asjassepuutuvad kri-
teeriumid on ettevõtjate nimel tegutsenud füüsiliste isikute samasus ja asjassepuutu-
vate tegude geograafilise ulatuse samasus.
- 91 Käesolevas asjas tuleb märkida, et eelmises punktis märgitud kõik kriteeriumid lu-
bavad järeldada, et kartell, milles Reyrolle, SEHV ja Magrini 2002. aastal osalesid, oli
sisuliselt sama, milles nad osalesid kuni 2000. aastani.
- 92 Nimelt, esiteks oli mõlemal perioodil sama kartelli eesmärk, st fikseerida kartelli liik-
mete turuosad, jagada ülemaailmne turg Jaapani ja Euroopa tootjate vahel – muu hul-
gas reserveerides viimastele Euroopa turu – ja vältida hindade kontrolli alt väljumist.
- 93 Teiseks jäi kartelli toimimise viis üldiselt muutumatuks, isegi kui see aastate jook-
sul edasi arenes, muu hulgas osavõtivate ettevõtjate arvu vähenemise tõttu seoses
ühinemisega asjassepuutuvus sektoris ja sidevahendite tehnilise arengu tõttu. Kuid
nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 280 märkis, ei toimunud need muu-
datused konkreetsel kuupäeval ajavahemikul 2000. aastast 2002. aastani, vaid aega-
misi. Lisaks ei mõjutanud need kartelli toimimise viisi põhiprintsiipe, nimelt GIS

projektide jaotamist kartelli liikmete vahel nende poolt kindlaks määratud kvootide alusel ja hankemenetluste kooskõlastamise teel, ja nende GIS projektide minimaalse hinna kindlaksmääramist, mille teostajat konkreetselt ei määratletud.

- ⁹⁴ Komisjoni poolt neid üksikasjalikult tuvastatud asjaolusid kartelli toimimise kohta, mida hagejad detailsemalt ei vaidlusta, ei saa kahtluse alla seada üldise ja põhjendamata seisukohaga, et „alates 2002. aastast toimus koordineerimine täiesti uue süsteemi alusel”, nagu seda kinnitavat muu hulgas ABB töötajate avaldused. Nimelt sisuliselt selgitab töötaja Wi. lõikudes, mida hagejad kohtuasjades T-123/07 ja T-124/07 kontekstiväliselt tsiteerivad, et asjaolude asetleidmise ajal varjas tema ülemus tema eest GIS-de teiste tootjatega tehtava „koostöö” tegelikku ulatust ja asjaolu, et kartell oli alates 2002. aastast eksisteerinud kujul vaid kartelli varasema faasi jätk.
- ⁹⁵ Kolmandaks puudutas kartell mõlemal asjassepuutuval perioodil sama turgu, st seliste GIS projektide turgu, mida müüakse eraldi tootena või alajaama integreeritud osana.
- ⁹⁶ Neljandaks olid kartellis osalenud ettevõtjad ja äriühingud, mis nendes ettevõtjatesse kuulusid, sisuliselt samad kartelli kogu eksisteerimise vältel 1988. aastast kuni 2004. aastani, arvestades sel ajavahemikul GIS-de sektoris aset leidnud ühinemiste protsessi ja ainult Siemensi, ettevõtja VA Tech ja Hitachi ajutist eemaldumist.

- 97 Viiendaks olid väga suurel määral samad need isikud, kes erinevaid ettevõtjaid aastatel 2000 ja 2002 kartellis esindasid, välja arvatud ettevõtjate töötajate teatav tavaline liikumine. Esindajate samasuse jätkumist tõendavad erinevatel koosolekutel osalenud isikute nimekirjad, mis on toimikus, ja eriti vaidlustatud otsuse lisa I märgitud nimekiri ning vaidlustatud otsuse lisa II välja toodud kartellis aktiivselt osalenud ettevõtjate töötajate nimekiri.
- 98 Kuuendaks oli kartelli geograafiline ulatus 2000. aastal sama mis ajavahemikul 2002–2004. Nimelt alates 1988. aastast laienes see pisut, sest kartelli liikmetele muutusid juurdepääsetavaks Kesk- ja Ida-Euroopa turud.
- 99 Seda et tegemist oli ühe kartelliga, näitab ka fakt, mida toonitab komisjon ja millele kohtuasjade T-123/07 ja T-124/07 hagejad vastu ei vaidle, et kartelli jätkasid teised ettevõtjad ilma ajutiselt puuduvate ettevõtjateta ning seega säilis ühe rikkumise objektiivne jätkuvus.
- 100 Lõpuks, mis puudutab subjektiivset tunnust, siis piisab sellest, et kui ettevõtte VA Tech kartellis uuesti osalema hakkas, olid Reyrolle, SEHV ja Magrini teadlikud, et nad osalevad samas kartellis, mis varem. Tuleb märkida, et teatud töötajatel, kes esindasid kartellis ettevõtet VA Tech alates 2002. aastast, oli selle kontserni äriühingutes juhtiv ametikoht juba enne nimetatud äriühingute kartellis osalemise katkestamist 2000. aastal. Nii olid Z., V., C., B. ja W., keda on mainitud alates 2002. aastast toimunud erinevate koosolekute osalejate nimekirjas (vt vaidlustatud otsuse lisa I), töötasid Reyrolles, SEHV-s ja Schneider Electricus juba enne 2000. aastat (vt vaidlustatud otsuse lisa II). Reyrolle, SEHV ja Magrini ei saanud seega olla mitteteadlikud nende määravate tunnuste identsusest, mille alusel sai kartelli üheks kartelliks kvalifitseerida. Vastupidi sellele, mida väidavad hagejad kohtuasjades T-123/07 ja T-124/07, ei

ole subjektiivse tunnuse esinemine välistatud seetõttu, et neid 2000. aastal peteti, sest teised kartelli liikmed panid nad uskuma, et kartell lõpetati. Nimelt ei ole määrava tähtsusega nende informeeritus 2000. aastal, vaid ajal, mil nad kartellis osalemist jätkama hakkasid.

- ¹⁰¹ Seega tuleb Reyrolle, SEHV ja Magrini esitatud aegumise argument igal juhul tagasi lükata seetõttu, et kaks rikkumise episoodi, milles osalemist neile süüks pannakse, moodustavad ühe vältava rikkumise.
- ¹⁰² Kokkuvõttes tuleb tagasi lükata esimese väite osa, mille kohaselt on Reyrollele, SEHV-le ja Magrinile süüks pandud rikkumise esimene episood aegunud.

4. Väite osa, mille kohaselt on määratud trahvid liiga suured

- ¹⁰³ Selle väite osa toetuseks esitavad hagejad mitu argumenti: esiteks, et ületatud on ülempiiri 10 % Reyrolle, SEHV ja Magrini käibest, teiseks, et arvesse ei ole võetud iga nimetatud äriühingu individuaalset olukorda, kolmandaks, et Siemens Österreichi ja KEG trahv oli liiga suur võrreldes Reyrollega, neljandaks, et eri hagejate vahelise solidaarse vastutuse kindlaksmääramine on arusaamatu, viiendaks, et komisjon pidas Reyrollet väärtalt vastutavaks lisaks tema emaettevõtjale, kuuendaks, et Siemens

Österreichi ja KEG suhtes on rikutud *ne bis in idem* põhimõtet ja seitsmendaks, et vääralt on jäetud vähendamata kahe viimati nimetatud äriühingu trahv.

¹⁰⁴ Tuleb märkida, et neli esimest argumenti puudutavad sisuliselt seda, et komisjon on vääralt kohaldanud mõistet „ettevõtja” ühenduse konkurentsioiguse tähenduses. Nii-melt kritiseerivad hagejad oma argumentide toetuseks esitatud argumentatsioonis asjaolu, et komisjon lähtus nende trahvi arvutamisel lähtesummast, mis põhines kogu kontserni VA Tech 2005. aasta käibel, mitte iga äriühingu käibel eraldi, ja asjaolu, et summad, mida selle kontserni erinevad äriühingud solidaarselt tasuma peavad, on arusaamatult kindlaks määratud. Seega tuleb enne muude argumentide uurimist käsitleda koos neid nelja argumenti.

a) Neli esimest argumenti, mis puudutavad sisuliselt seda, et komisjon on vääralt kohaldanud mõistet „ettevõtja” ühenduse konkurentsioiguse tähenduses

Poolte argumendid

¹⁰⁵ Reyrolle, SEHV ja Magrini heidavad komisjonile ette seda, et komisjon lähtus nende trahvi arvutamisel lähtesummast, mis põhines kogu kontserni VA Tech käibel vaidlustatud otsuse tegemise hetke seisuga, mitte iga äriühingu käibest eraldi.

106 Reyrolle, SEHV ja Magrini leiavad, et komisjon läks nii tegutsedes ilmselgelt vastuollu vaidlustatud otsuses mitmes kohas viidatud lähenemisega, et ta pidas kontserni VA Tech tütaretevõtjaid EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise eest „isiklikult vastutavaks”. Reyrolle, SEHV ja Magrini väidavad ka, et komisjoni arvutusmeetodi kohaldamise tulemusel vastutab Reyrolle SEHV ja Magrini tegevuse eest ja vastupidi, kuigi rikkumise jooksul ei olnud nad enamuse ajast, st ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 üksteisega seotud. Selline „tagasiulatuv kaasvastutus” on vastuolus põhimõttega, mille kohaselt peab karistus olema proportsionaalne toimepandud rikkumisega, sest nende ettevõtjate majanduslikku kaalu kartellis on selgelt ülehinnatud.

107 Reyrolle, SEHV ja Magrini kinnitavad ka, et vaidlustatud otsuses ei järginud komisjon ülempiiri 10% käibest, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2. 2005. aastal oli Reyrolle ülemaailmne käive umbes 118953000 eurot, SEHV-l 222 034 242 eurot ja Magriniil 103 047 112 eurot, mistõttu on neile määratud trahvid summas 22050000 eurot liiga suured.

108 Lisaks on Reyrolle, SEHV ja Magrini seisukohal, et komisjoni kasutatud arvutusmeetod rikub Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÖK”) artikli 7 lõiget 1, mille kohaselt ei või kohaldada raskemat karistust kui teo toimepanemise ajal ettenähtu. Nad leiavad, et kuna komisjon kohaldas trahvi arvutamisel tagasiulatuvalt ühe majandusüksuse kontseptsiooni, muutus karistus raskemaks.

- 109 Reyrolle lisab, et komisjon oleks pidanud arvesse võtma tema piiratud võimet tekitada olulist kahju konkurentsile ühenduse turul, ja seetõttu kas vähendada tema trahvi lähtesummat või kohaldama kergendavaid asjaolusid. Tehnilistel põhjustel oli tema tegevus EMP-s piiratud Ühendkuningriigi ja Iirimaaga kogu kokkuleppe GQ kehtivuse vältel. Järelikult ei väljendanud tema ülemaailmne käive, mis näitas liiga suurena tema osakaalu ühisturu konkurents, õigesti tema võimet tekitada kahju teistele tuuosalistele EMP-s.
- 110 Siemens Österreich ja KEG on seisukohal, et neile määratud trahv on ebaproportsionaalne võrreldes Reyrollele määratud trahviga komisjoni otsuse tõttu määrata neile trahv nii, nagu nad oleksid olnud ajavahemikul 1998 kuni 2000 SEHV ja Magriniga seotud, mis andis neile selgelt liiga suure majandusliku osatähtsuse kartellis.
- 111 Siemens Österreich ja KEG lisavad, et põhimõtteliselt ei saa trahv, mis määratakse tütarettevõtja rikkumise eest emaettevõtjale, kui viimane mõjutab otsustavalt esimese kaubandustegevust, olla raskem kui see, mida peaks maksma tütarettevõtja. Nad on seisukohal, et arvestades neile süükspandud rikkumiste kestust, on käesolevas asjas neile määratud trahvi summa kaks korda suurem kui Reyrollele määratu, st neile 242 307 eurot iga rikkumise kuu eest ja Reyrollele 124 576 eurot iga rikkumise kuu eest.
- 112 Siemens Österreich ja KEG arvavad, et komisjoni lähenemine rikub põhimõtet, et karistus peab vastama iga äriühingu individuaalsele panusele süükspandud teosse, ja „süü põhimõtet” ning järelikult rikub see määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 2 ja EIÖK

artikli 7 lõiget 1. See lähenemine on samuti vastuolus komisjoni suunistega määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ST] asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised“). Lisaks eeldab komisjon kostja vastuses väärtalt ja mingitele tõenditele tuginemata, et Reyrolle omandamisel ja VAS-i asutamisel oli või pidi olema VA Technologies teadlik Reyrolle osalusest kartellis, kuigi VA Technologies „sisenes GIS-de sektori turule [...] alles pärast Reyrolle omandamist” ja kuigi sellele omandamisele eelnenud audit (due diligence) ei viidanud mingile koostöötegevusele.

- 113 Siemens Österreich ja KEG on seisukohal, et komisjon oleks pidanud kõigepealt välja arvutama iga kontserni VA Tech tütaretevõtja trahvi, enne kui ta arvutas välja võrdeliselt selle kontserni poolt iga tütaretevõtja üle kontrolli teostamise ajaga trahvisumma, mida emaretevõtjad peavad solidaarselt maksma. Seda meetodit kohaldades oleks komisjoni määratud trahv pidanud olema vastavalt 720 000 eurot Reyrolle puhul, 900 000 eurot SEHV puhul ja 360 000 eurot Magrini puhul, ehk kokku 1 980 000 eurot.
- 114 SEHV ja Magrini väidavad ka, et neile vaidlustatud otsusega määratud trahv kogusummas 22 050 000 eurot oli väärtalt jaotatud nii, et kontsern, mille emaretevõtjaks on Schneider Electric (edaspidi „kontsern Schneider”), pidi maksma 4 500 000 eurot ja kontsern VA Tech 17 550 000 eurot. Nad kinnitavad, et arvutus, mille komisjon nähtavasti tegi, viis lõpuks selleni, et Schneider Electricu vastutus perioodil, mil ta neid äriühinguid üksi kontrollis, oli väga piiratud, st vaid 40%. Samas koheldi kontserni VA Tech ja Reyrollet ilmselgelt ebasoodsamalt.

- 115 SEHV ja Magrini lisavad, et komisjon määras Schneider Electricu trahvi lähtesumma kindlaks tema osaluse alusel VAS-is. VA Technologie kandis aga VAS-i üle mitu tegevust, millel puudus igasugune seos kartelliga. Seega on vaidlustatud otsuse artikli 2 punkti 1 alapunktis i märgitud summa, mida SEHV, Magrini ja Reyrolle on kohustatud solidaarselt tasuma, ilmselgelt liiga suur.
- 116 Komisjon leiab, et vaidlustatud otsuses on trahvid määratud kooskõlas kohtupraktikas kehtestatud tingimustega ning selles võetakse vajalikul määral arvesse Reyrolle, SEHV ja Magrini individuaalset olukorda.
- 117 Mis puudutab EIÕK artiklit 7, siis toonitab komisjon, et käesolevas asjas ei ole see vahetult kohaldatav. Lisaks mainib ta, et vaidlustatud otsus ei riku tagasiulatuva kohaldamise keelu põhimõtet ega „õigusliku aluseta karistamise keelu” põhimõtet.
- 118 Komisjon vaidleb vastu ka Reyrolle argumendile, et selle äriühingu ülemaailmse käibe arvessevõtmise tulemusel on tema trahvi arutamise aluseks olev lähtesumma liiga suur. Ta leiab, et kui kartell katab peaaegu kogu maailma turgu, võib ta lähtuda ülemaailmsest käibest kui märgist rikkumise raskuse kohta. Lisaks täheldab ta, et ühestki ühenduse konkurentsioiguse sättest ei tulene nõuet, et karistus peab olema proportsionaalne rikkumise kestusega.
- 119 Komisjon märgib ka, et Siemens Österreich ja KEG ei väida, et kontsernile VA Tech määratud kahe, teoreetiliselt eraldiseisva trahvi – st üks trahv Reyrolle tegevuse eest ja teine SEHV ja Magrini tegevuse eest – summa oleks väiksem kui vaidlustatud

otsuses määratud üks ühine trahv. Otsus tuleks aga tühistada ainult siis, kui väidetav väärarvutus tekitab tegelikult hagejale kahju.

¹²⁰ Solidaarselt tasumisele kuuluva summa kindlaksmääramise kohta väidab komisjon, et see argument on vastuvõetamatu, sest kuna see kindlaksmääramine SEHV-d ja Magrinit otseselt ei mõjutanud, ei saa nad tugineda üldise ettevõtte huvidele. Komisjon leiab ka, et ta on trahvisumma arvutamist hagejatele piisavalt põhjendanud. Lisaks oleks komisjoni hinnangul Schneider Electricule solidaarkohustusest suurema osa panemine kontsernile VA Tech selgelt ebasoodsam võrreldes tema määratud jaotusega, sest selle kontserni üleüldine vastutus oleks lõpuks palju suurem.

¹²¹ Lõpuks väidab komisjon Üldkohtu kirjalikele küsimustele esitatud vastuses ja kohuistungil sisuliselt, et ta võib vabalt määrata summa, mille tasumise eest solidaarselt vastutatakse, arvestades, et solidaarvastutus on asjassepuutuvatele äriühingutele antav eelis. Seega ei ole õigusvastane see, et esiteks Reyrollet ning teiseks SEHV-d ja Magrinit peeti teatud trahvisumma tasumise eest solidaarselt vastutavaks ilma, et see oleks seotud ajavahemikuga, mille jooksul nad kontserni VA Tech tüdarettevõtjatena ühiselt kartellis osalesid, ega see, et kuigi Reyrolle osales kartellis üksi kümme aastat, enne kui VA Technologie ta ära ostis, ei tulnud tal trahvisummat tasuda üksi, ega ka see, et Siemens Österreich ja KEG ei ole solidaarselt vastutavad SEHV ja Magrini trahvi teatud osa tasumise eest. Lisaks on komisjon arvamusel, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 468 esitatud solidaarse vastutuse ajavahemikke ei tule mõista kui solidaarse vastutuse kindlaid aluseid solidaarvõlgnevuse mõttes. Nimelt, esitades põhjenduses 468 oma seisukohad Reyrolle isikliku vastutuse kohta ajavahemiku eest 15. aprillist 1988 kuni 20. septembrini 1988, ei välistanud komisjon, et solidaarvastutus võib tekkida ka muudel alustel kui üks majandusüksus, sest selle perioodi osas

väljastati vaid solidaarvastutus tema emaettevõtjatega. Komisjon leiab lõpuks, et solidaarvõlgnikud võivad vabalt omavahel ära jagada, millise osa kogu trahvisummast keegi tasub, ja et see on neile antav eelis.

Üldkohtu hinnang

– Karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõte

- ¹²² Kõigepealt tuleb meenutada, et tulenevalt karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõttest võib füüsilist või juriidilist isikut karistada üksnes tegude eest, mida talle individuaalselt süüks pannakse (vt 13. detsembri 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-45/98 ja T-47/98: Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vs. komisjon, EKL 2001, lk II-3757, punkt 63); seda põhimõtet kohaldatakse kõigis haldusmenetlustes, mis võivad kaasa tuua sanktsiooni ühenduse konkurentsireeglite alusel (Üldkohtu 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-304/02: Hoek Loos vs. komisjon, EKL 2006, lk II-1887, punkt 118). Kuid seda põhimõtet tuleb kohaldada kooskõlas ettevõtja mõistega EÜ artikli 81 tähenduses, nagu seda on tõlgendatud kohtupraktikas. Selle kohta tuleb meenutada, et ettevõtja mõiste EÜ artikli 81 tähenduses hõlmab majandusüksusi, millest igaljuhul on oma isikulistest, varalistest ja mittevaralistest osadest koosnev ühtne organisatsioon, mis kestvalt taotleb kindlaksmääratud majanduslikku eesmärki ja mis võib aidata kaasa selles sättes nimetatud rikkumise toimepanemisele (vt Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-9/99: HFB jt vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1487, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika). Ühenduse konkurentsireeglite kohaselt kujutavad nimelt ühte kontserni kuuluvad erinevad äriühingud endast ühte majandusüksust ja seega ühte ettevõtjat EÜ artikli 81 tähenduses, kui kontserni tütarettevõtjad ei määra oma tegevust turul kindlaks sõltumatult (vt selle

kohta Üldkohtu 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-203/01: Michelin vs. komisjon, EKL 2003, lk II-4071, punkt 290).

¹²³ Seetõttu tuleb tagasi lükata Siemens Österreichi ja KEG argument, et asjaolu, et rikkumises osalev ettevõtja koosneb mitmest eri äriühingust, ei tähenda, et viimaseid tuleb käsitleda rikkumise ühe osalejana. Nimelt aetakse selles argumendis segamini ettevõtja ja äriühingu mõiste ning seda ei toeta ka hagejate viidatud kohtupraktika.

¹²⁴ Samuti tuleb tagasi lükata eespool punktis 108 esitatud Reyrolle, SEHV ja Magrini argument, et kuna komisjon kohaldas trahvi arvutamisel tagasiulatavalt ühe majandusüksuse kontseptsiooni, muutus karistus raskemaks, ja seega rikkus ta EIÕK artikli 7 lõiget 1, mille kohaselt ei või kohaldada raskemat karistust kui teo toimepanemise ajal ettenähtu. Nimelt on komisjoni otsustuspraktika ettevõtja käibe – ja järelikult vajadusel selle ettevõtja moodustava äriühingute kogukäibe – arvessevõtmise küsimuses olnud läbi aja ühtne ja pidi järelikult olema turuosalistele teada. Lisaks jätkasid hagejad rikkumises osalemist pärast ühinemist, mille tagajärjel ettevõtja käive suurenes. Nad ei saa seega komisjonilt nõuda, et neid koheldaks nii, nagu ühinemist ei oleks toimunud, arvestades, et põhimõte, et trahvisumma arvutamisel tuleb arvesse võtta ettevõtja käivet, mitte seda moodustavate eri äriühingute käibeid eraldi, oli kohaldatav kartelli toimimise ajal ja seega ei kohaldata seda tagasiulatavalt.

- 125 Samuti tuleb lisada, et komisjoni järjepidevat otsustuspraktikat trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel viimase rikkumise täisaasta käibe arvessevõtmise küsimuses on kaudselt aktsepteeritud ka kohtupraktikas (vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-291/98 P: *Sarrió vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9991, punktid 85–87).
- 126 Selle kohta tuleb esiteks meenutada kohtupraktikat, mille kohaselt on trahvide hoiatav mõju üks asjaoludest, mille põhjal tuleb kindlaks määrata rikkumise raskus (Euroopa Kohtu 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-219/95 P: *Ferriere Nord vs. komisjon*, EKL 1997, lk I-4411, punkt 33, ja Üldkohtu 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-101/05 ja T-111/05: *BASF ja UCB vs. komisjon*, EKL 2007, lk II-4949, punkt 45). Trahvi hoiatav mõju sõltub suurel määral sellest, kas see on ettevõtjale piisavalt tuntav. Seega tuleb selleks, et hinnata, kas trahv on rikkumises osalenud ettevõtjale hoiatav, arvesse võtta olukorda rikkumise lõpu seisuga, mitte seisuga, mis võis esineda mõnel varasemal hetkel. Varasema hetke arvessevõtmine tekitab kas riski, et piisava hoiatava mõju tagamiseks võib trahv olla liiga väike, kui ettevõtja käive on vahepeal suurenenud, või riski, et trahv on suurem kui ta hoiatamise eesmärgil peaks olema, kui ettevõtja käive on vahepeal vähenenud.
- 127 Teiseks oleks hea halduse ja menetluse ökonoomia põhimõtte seisukohast teostatamatu ja liigne komisjonilt nõuda, et ta võtaks arvesse asjassepuutuvate ettevõtjate käivate muutust kogu kartelli toimimise jooksul. Selline lähenemine tähendaks, nagu komisjon õigesti märgib, et iga kartelli kuulumise aasta suhtes tuleks välja arvutada eraldi lähtesumma ja selleks kindlaks määrata osalejate vastavad turuosad igal rikkumise aastal.

- 128 Seega tuleb tagasi lükata ka eespool punktis 110 esitatud Siemens Österreichi ja KEG argument, et komisjoni lähenemise tõttu, mida järgides määras ta neile trahvi kontserni VA Tech 2003. aasta käibe alusel, mitte SEHV ja Magrini omandamisele eelnenud varasema, väiksema käibe alusel, omistati neile selgelt liiga suur majanduslik osatähtsus kartellis.
- 129 Samuti tuleb tagasi lükata ka eespool punktis 112 esitatud Siemens Österreichi ja KEG argument, et komisjoni lähenemine rikub põhimõtet, et karistus peab vastama iga äriühing individuaalsele panusele süükspanitud teosse, ja süü põhimõtet. Nimelt tuleneb vaidlustatud otsusest ja eriti selle põhjenduse 468 punktist c ning põhjendusest 507, et neid hagejaid peeti vastutavaks ainult perioodi eest, mille jooksul nad oma tütarettvõtjate, st Reyrolle ja hiljem, alates 2001. aastast, ka SEHV ja Magrini kaudu kartellis osalesid.
- 130 Mis puudutab samuti eespool punktis 112 esitatud Siemens Österreichi ja KEG argumenti, et komisjon eeldab vääralt, et Reyrolle omandamisel ja VAS-i asutamisel oli või pidi olema VA Technologies teadlik Reyrolle osalusest kartellis, siis tuleb meenutada, et komisjon võib mõistlikult eeldada, et emarettevõtja 100% osalusega tütarettvõtja rakendab enamjaolt emarettevõtja antud juhiseid, ning et see eeldus tähendab, et komisjon ei ole kohustatud kontrollima, kas emarettevõtja tegelikult seda õigust teostas (vt Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsust kohtuasjas T-330/01: Akzo Nobel vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3389, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega ei pea 100% osalusega tüharettvõtja tegevuse süükspanemiseks emarettevõtjale tõendama, et emarettevõtja oli tüharettvõtja tegevusest teadlik. Vastupidi, selle eelduse peab ümber lükkama emarettevõtja, kes arvab, et olenemata tema 100-protsendilisest osalusest tüharettvõtja kapitalis otsustab viimane oma tegevuse üle turul sõltumatult, ja esitama selle kohta piisavaid tõendeid (vt eespool viidatud Akzo Nobel vs. komisjon, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).

- ¹³¹ Käesolevas asjas ei ole seega mingit tähtsust asjaolul, kas Reyrolle omandamisel 1998. aastal oli VA Technologie teadlik Reyrolle osalemisest kartellis, kuna Siemens Österreich ja KEG ei vaielnud Üldkohtus vastu sellele, et Reyrolle, kes oli kontserni VA Tech 100% tütarettevõtja alates 1998. aastast, järgis enamjaolt tema juhiseid ega otsustanud sõltumatult oma tegevuse üle turul. Kuid asjaolu, et komisjon võis vääralt tuvastada, et VA Technologie oli sellest teadlik, ei saa vaidlustatud otsust õigusvastasaks muuta.
- ¹³² Lisaks, mis puudutab VAS-i asutamist 2001. aastal, siis võis komisjon õigesti asuda seisukohale, et VA Technologie oli sel ajal teadlik, et kartellis osalesid nii tema varasem tütarettevõtja Reyrolle kui ka uued tütarettevõtjad SEHV ja Magrini. Nimelt selgitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 454 ja järgmised, et mitu isikut, kes ettevõtet VA Tech kartelli koosolekutel esindasid, olid üheaegselt juhtivatel ametikohtadel nii tütarettevõtjates Reyrolle, SEHV ja Magrini kui ka emaettevõtjates VA Tech Technologie ja VAS – mille õigusjärglane oli Siemens Österreich – ning KEG. Siemens Österreich ja KEG nendele seisukohtadele Üldkohtus vastu ei vaielnud.
- ¹³³ Seega tuleb see argument tagasi lükata.
- ¹³⁴ Lõpuks, kuna üksus, mis on toime pannud EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise, on konkurentsioiguse tähenduses ettevõtja, millel ei ole isenesest iseseisvat õigusvõimet, peab komisjon seda rikkumist karistavas ja trahvi määravas otsuses kindlaks määrama ettevõtja moodustavad üksikud äriühingud, kellele otsus adresseeritakse ja kes vastutavad trahvi maksmise eest ettevõtja arvel. Sellest tuleneb, et üksikud trahvid, mis ettevõtja moodustavatele eri äriühingutele määratakse, peavad – välja arvatud kui esinevad erakorralised asjaolud – olema arvatud ettevõtja

majandusliku võimsuse alusel ja järelikult tema käibe alusel, mitte üksikute äriühingute majandusliku võimsuse alusel.

¹³⁵ Käesolevas asjas selgitas komisjon kõigepealt vaidlustatud otsuse põhjenduses 333, et EÜ artikkel 81 ja EMP lepingu artikkel 53 käsitlevad ettevõtjat ühenduse õiguse tähenduses; seda mõistet ei saa segi ajada juriidilise isiku mõistega siseriikliku kaubandusõiguse, äriühinguõiguse või maksuõiguse tähenduses. Kuna otsus, millega määratakse karistusi nende artiklite rikkumise eest, tuleb adresseerida juriidilistele isikutele, pidi komisjon identifitseerima need ettevõtja moodustavad juriidilised isikud, kellele otsus adresseerida. Edasi, vaidlustatud otsuse põhjenduses 335 selgitab komisjon, et emaettevõtjaid, kellel oli otsustav mõju tütaretevõtja kaubandustegevusele, võis pidada solidaarselt vastutavaks tütaretevõtja toimepandud rikkumise eest, mis aga ei vabasta viimast tema enda vastutusest. Emaettevõtja vastutus lisandub seega tütaretevõtja vastutusele. Nendes põhjendustes võetakse igakülselt arvesse eespool punktides 122 ja 134 esitatud põhimõtteid.

¹³⁶ Seega tuleb tagasi lükata eespool punktis 106 esitatud Reyrolle, SEHV ja Magrini argument, et trahvi määramiseks kontserni VA Tech kogukäibe arvessevõtmine on vastuolus lähenemisega, et selle kontserni eri tütaretevõtjad olid rikkumise eest isiklikult vastutavad.

– Eri äriühingud, kellele võib süüks panna kartellis osalenud ettevõtjate rikkumise, ja solidaarvastutuse reeglite kohaldamine trahvi maksmisele

¹³⁷ Kõigepealt tuleb kindlaks teha eri äriühingud, kellele võib süüks panna kartellis osalenud ettevõtjate rikkumise. Seejärel tuleb uurida, kas komisjon on õigesti välja arvanud hagejatele määratava trahvi summa, ja eelkõige, kas ta on õigesti määranud summad, mille tasumise eest nad vastutavad solidaarselt. Arvestades, et see uurimine puudutab just vaidlustatud otsuse seismist järjepidevust, tuleb selles staadiumis arvesse võtta rikkumise kestust, mis vaidlustatud otsuses komisjoni tuvastatu kohaselt algas 1. aprillil 2002 ja mitte 1. juulil 2002 (vt eespool punktid 72 ja 82), mil ettevõtte VA Tech kartellis osalemist jätkas.

¹³⁸ Esiteks, nende eri äriühingute kindlakstegemise osas, kellele võib süüks panna kartellis osalenud ettevõtjate rikkumise, tuleb kõigepealt meenutada, et ei ole vaidlustatud, et ettevõtja VA Tech kartellis osalemise seisukohast ei otsustanud Reyrolle, SEHV ja Magrini oma tegevuse üle turul sõltumatult. Nagu nähtub ka eespool punktist 1, puudutab see Reyrolle puhul ajavahemikku, mis algas 20. septembril 1998, mil VA Technologie ta omandas, ning SEHV ja Magrini puhul aega pärast 13. märtsi 2001, mis oli VAS-i asutamise kuupäev. Komisjon tuletas sellest vaidlustatud otsuses, et nendel ajavahemikel moodustasid Reyrolle, SEHV ja Magrini koos VA Technologie ja VAS-i (ühendati 2006. aastal Siemens Österreichiga) ning KEG-ga ühe ja sama ettevõtja EÜ artikli 81 tähenduses, millele hagejad vastu ei vaidle.

- 139 Edasi, nagu tegi ka komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 337, tuleb meenutada, et õiguslikud üksused, mis osalesid rikkumises iseseisvalt ja mis seejärel omandati mõne teise äriühingu poolt, on jätkuvalt ise vastutavad enne seda omandamist toimepandud rikkumise eest, kui need äriühingud lihtsalt ühendatavate ühingutena omandajaga ei ühinenud, vaid nad jätkasid oma tegevust tütaretevõtjatena (vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-279/98 P: *Casades vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9693, punktid 78–80). Sellisel juhul võib omandajat pidada tütaretevõtja tegevuse eest vastutavaks ainult alates omandamise hetkest, kui tütaretevõtja jätkab rikkumist ja kui tuvastatav on uue emaettevõtja vastutus (vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-286/98 P: *Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9925, punktid 37–39).
- 140 Käesolevas asjas on ühelt poolt Reyrolle ja teiselt poolt Siemens Österreichi ja KEG olukord sarnane eespool punktis 139 viidatud teisele olukorrale, sest Reyrolle osales kõigepealt rikkumises iseseisvalt ja seejärel, alates 20. septembrist 1998 jätkas ta rikkumist kontserni VA Tech tütaretevõtjana (vt eespool punkt 1).
- 141 Lisaks tuleb sama põhimõtet *mutatis mutandis* kohaldada olukorras, kus omandatav äriühing osales enne selle omandamist rikkumises mitte iseseisvalt, vaid mõne muu kontserni tüharetevõtjana, nagu SEHV ja Magrini puhul, kes enne ettevõtjasse VA Tech kuulumist olid kuni 13. märtsini 2001 osa kontserni Schneider ettevõttest (edaspidi „ettevõtja Schneider“).
- 142 Selle kohta nähtub toimikust, et alates 13. märtsist 2001 kuulus kontsernile VA Tech VAS-i kaudu Reyrolles, SEHV-s ja Magrini 60 % osalus. Komisjon märkis vaidlustatud

otsuse põhjendustes 454 ja 455, ilma et hagejad sellele vastu vaidleks, et tema arvates oli VA Technologie'l ja KEG-l VAS-i kapitalis 60% osaluse kaudu otsustav mõju Reyrolle, SEHV ja Magrini kaubandustegevusele. Ta järeldeb sellest, et ajavahemikul 13. märtsist 2001, mis on VAS-i asutamise kuupäev, kuni 11. maini 2004, mil kartelli tegevus lõppes, moodustasid Siemens Österreich ja KEG või nende õigusjärglased koos tütarettevõtjatega Reyrolle, SEHV ja Magrini ühe ettevõtja. Täpsemalt nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 423, 424, 450 ja 467, et komisjon tuvastas, et Schneider Electricu vastutus tema endiste tütarettevõtjate SEHV ja Magrini rikkumises osalemise eest lõppes VAS-i asutamisega 13. märtsil 2001, kuigi kuni 2004. aasta oktoobrini kuulus talle 40% viimase kapitalist.

¹⁴³ Eespool punktis 139 väljatoodud põhimõtte kohaldamisest järeldeb, et SEHV ja Magrini on jätkuvalt ise vastutavad nende poolt enne, kui 13. märtsil 2001 kontsern VA Tech nende üle kontrolli sai, toime pandud rikkumise eest. Lisaks, kuna enne seda kuupäeva moodustasid need äriühingud koos Schneider Electricuga erineva ettevõtja, tuleb Schneider Electricut pidada nimetatud perioodi eest nendega solidaarselt vastutavaks.

¹⁴⁴ Eeltoodust tuleneb, et eristada tuleb nelja erinevat ajavahemikku:

- esiteks, ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 20. septembrini 1998 vastutab Reyrolle kartellis osalemise eest üksi – nimelt on tema selle aja emattevõtja Rolls-Royce suhtes rikkumine aegunud;

- teiseks, ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 vastutavad SEHV ja Magrini kartellis osalemise eest solidaarselt nende selle aja emaettevõtjaga Schneider Electric;

- kolmandaks, ajavahemikul 20. septembrist 1998 kuni 13. detsembrini 2000 vastutab Reyrolle kartellis osalemise eest solidaarselt tema selle aja emaettevõtja VA Technologie õigusjärglase Siemens Österreichiga;

- neljandaks, ajavahemikul 1. juulist 2002 (vaidlustatud otsuse kohaselt 1. aprillist 2002) kuni 11. maini 2004 vastutavad Reyrolle, SEHV ja Magrini osaluse eest kartellis solidaarselt nende emaettevõtjatega KEG ja Siemens Österreich, kes on nende endiste emaettevõtjate VAS-i ja VA Technologie õigusjärglased.

¹⁴⁵ Kooskõlas eespool punktides 139–143 esitatud põhimõtetega tuvastaski komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 449–451 Reyrolle rikkumises osalemise kohta, et teda tuleb pidada ainsaks vastutavaks isikuks ajavahemiku eest, mis eelnes tema omandamisele kontserni VA Tech poolt, st 15. aprillist 1988 kuni 20. septembrini 1998, et Siemens Österreichi ja KEG tuleb pidada vastutavaks solidaarselt Reyrollega rikkumises osalemise eest alates ajast, mil kontsern VA Tech Reyrolle omandas, st 20. septembrist 1998 kuni 13. detsembrini 2000 ja 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004, ning et kontserni VA Tech teisi tütarettevõtjaid SEHV ja Magrini, kes samuti rikkumises osalesid, tuleb pidada selle eest solidaarselt vastutavaks ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004.

¹⁴⁶ Mis puudutab SEHV ja Magrini osalust, siis tuvastas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 465, et ajavahemiku 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 suhtes tuleb nendega solidaarselt vastutavaks pidada Schneider Electricut, ja vaidlustatud otsuse põhjenduses 467, et ajavahemiku 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004 suhtes tuleb nendega solidaarselt vastutavaks pidada Siemens Österreichi ja KEG-d.

¹⁴⁷ Komisjon võis seega vaidlustatud otsuse põhjenduses 468 õigesti järeldada järgmist:

„Järelikult:

- a) [Reyrolle] on ainus rikkumise eest vastutav isik ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 20. septembrini 1998;
- b) [SEHV] ja [Magrini] on ajavahemikul 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 solidaarselt vastutavad [Schneider Electricuga];
- c) [Siemens Österreich ja KEG] on ajavahemikul 20. septembrist 1998 kuni 13. detsembrini 2000 ja 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004 solidaarselt vastutavad (kuni 13. detsembrini 2000 [Reyrollega] ja alates 1. aprillist 2002 ka [SEHV] ja [Magriniga]).”

- 148 Teiseks, mis puudutab nende trahvisummade väljaarvutamist, mida võib määrata erinevatele äriühingutele, kellele võib süüks panna kartellis osalenud ettevõtjate tegevuse, ja eriti nende summade kindlaksmääramist, mida tuleb tasuda solidaarselt, siis tuleb uurida, kas komisjon on vaidlustatud otsuse punktides 122, 134, 139, 141 ja 143 järginud eespool väljatoodud põhimõtteid, ja programmi, mida ta ise vaidlustatud otsuse põhjenduses 468 järgima kohustus.
- 149 Selle kohta on oluline toonitada, et äriühingute solidaarkohustus maksta EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise eest tasumisele kuuluv trahv on õiguslik tagajärg, mis tuleneb automaatselt nende artiklite materiaalõiguslikust sisust.
- 150 Kohtupraktikast tuleneb, et kui ühe ettevõtja rikkumises osalemise eest võib isiklikult vastutavaks pidada mitut isikut, vastutavad nad rikkumise eest solidaarselt (vt selle kohta Euroopa Kohtu 6. märtsi 1974. aasta otsus liidetud kohtuasjades 6/73 ja 7/73: *Istituto Chemioterapico Italiano ja Commercial Solvents vs. komisjon*, EKL 1974, lk 223, punkt 41, ja 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-294/98 P: *Metsä-Serla jt vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-10065, punktid 33 ja 34; Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-339/94–T-342/94: *Metsä-Serla jt vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-1727, punktid 42–44; eespool punktis 122 viidatud kohtuotsus *HFB jt vs. komisjon*, punktid 54, 524 ja 525; eespool punktis 90 viidatud kohtuotsus *Tokai Carbon jt vs. komisjon*, punkt 62, ja 12. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-112/05: *Akzo Nobel jt vs. komisjon*, EKL 2007, lk II-5049, punktid 57–62).
- 151 Konkurentsioiguse sätete kohaldamisel õigustab ettevõtja üks terviklik käitumine turul seda, et äriühingud või üldisemalt õigussubjektid, keda saab selle eest isiklikult vastutavaks pidada, on solidaarvõlgnikud (vt selle kohta eespool punktis 150 viidatud Euroopa Kohtu otsus *Istituto Chemioterapico Italiano ja Commercial Solvents vs. komisjon*, punkt 41, ning 14. juuli 1972. aasta kohtuotsus 52/69: *Geigy vs. komisjon*,

EKL 1972, lk 787, punkt 45; eespool punktis 122 viidatud kohtuotsus HFB jt vs. komisjon, punktid 54, 524 ja 525, ning eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 62). Solidaarvastutus EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise eest määratud trahvi tasumisel on selle trahvi tegeliku äratasumise tagamise seisukohast osa hoiatavast eesmärgist, mida konkurentsioiguse sätetega üldiselt saavutada tahetakse (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. juuli 1970. aasta otsus kohtuasjas 41/69: ACF Chemiefarma vs. komisjon, EKL 1970, lk 661, punktid 172 ja 173, ning 29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-289/04 P: Showa Denko vs. komisjon, EKL 2006, lk I-5859, punkt 61), järgides *ne bis in idem* põhimõtet, mis on ka EIÕK protokolli nr 7 artiklis 4 kehtestatud Euroopa Liidu õiguse aluspõhimõte, mis keelab sama konkurentsioiguse rikkumise eest karistada rohkem kui ühe korra ettevõtja sama tegevust turul, mida viiakse läbi õigussubjektide kaudu, kes võivad olla selle tegevuse eest isiklikult vastutavad (vt selle kohta eespool punktis 52 viidatud Euroopa Kohtu otsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 338; Üldkohtu 20. aprilli 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94: Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, EKL 1999, lk II-931, punktid 95–99, ja 13. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-217/03 ja T-245/03: FNCEBV jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4987, punkt 340).

152 Asjaolu, et sama ettevõtja ühes rikkumises osalenud mitme äriühingu isiklikud vastutused on erinevad, ei tähenda, et neile ei saa määrata solidaarselt tasumisele kuuluvat trahvi, sest solidaarvastutus trahvi tasumise eest puudutab vaid rikkumise seda perioodi, mille jooksul nad moodustasid ühe majandusüksuse ja seega ühe ettevõtja konkurentsioiguse tähenduses.

153 Vastupidi sellele, mida eespool punktis 121 esitatud argumendi raames väidab komisjon, ei saa ta solidaarselt tasumisele kuuluvaid summasid ise vabalt kindlaks määrata. Nimelt tuleneb karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõttest, nagu seda on kirjeldatud eespool punktist 122, et iga äriühing peab saama tuletada otsusest, milles talle on määratud ühe või mitme äriühinguga solidaarselt tasumisele kuuluv trahv, selle osa, mille tema peab tasuma suhtes teiste solidaarvõlgnikega, kui komisjoni

nõue on rahuldatud. Seetõttu on komisjon kohustatud täpsustama, milliste ajavahemike osas on asjassepuutuvad äriühingud kartellis osalenud ettevõtjate rikkumise eest (kaas)vastutavad, ja vajadusel seda, milline on nende äriühingute vastutuse määramises.

154 Seega oli komisjon käesolevas asjas kohustatud ettevõtja VA Tech moodustavate eri äriühingute poolt solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramisel arvesse võtma järeldusi, mis ta tegi vaidlustatud otsuse põhjenduses 468 perioodide kohta, mille jooksul need äriühingud olid ühiselt vastutavad. Need summad peavad võimalikult suures ulatuses kajastama viidatud põhjenduses identifitseeritud äriühingute jagatava vastutuse erinevaid osakaalusid.

155 Tuleb lisada, et nagu ka mõiste „ettevõtja” konkurentsioiguse tähenduses, mis avaldub selle õiguse kohaldamisel automaatselt (vt eespool punktid 150 ja 151), on ka mõiste „solidaarvastutus trahvi maksmise eest” sõltumatu mõiste, mida tuleb tõlgendada nii, et arvestatakse selle eesmärki ja konkurentsioiguse süsteemi, mille osa see on, ning vajadusel ka üldpõhimõtteid, mis tulenevad siseriiklike õiguskordade tervikust. Täpsemalt, isegi kui maksekohustus, mis on äriühingutel, kellele komisjon on ühenduse konkurentsioiguse rikkumise eest määranud solidaarselt tasumisele kuuluvad trahvid, erineb sellest, mis on kaasvõlgnikel eraõigusliku kohustuse puhul, tuleb eeskujuks võtta just solidaarvastutuse õiguslik regulatsioon.

156 Seega otsus, millega komisjon paneb mitmele äriühingule solidaarse trahvi maksmise kohustuse, tekitab vältimatult kõik tagajärjed, mis õiguslikult kaasnevad trahvide maksmise õigusliku korraga konkurentsioiguse sätete alusel, ja seda nii võlausaldaja

ja solidaarvõlgnike suhete seisukohast kui ka solidaarvõlgnike omavaheliste suhete seisukohast.

¹⁵⁷ Seega kuulub ainult komisjoni pädevusse – seoses tema trahvi määramise õiguse teostamisega määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel – määrata kindlaks eri äriühingute osad kogusummas, mille tasumise eest nad solidaarselt vastutavad, kuna nad moodustasid ühe ettevõtja, ja vastupidi sellele, mida väidab komisjon kohtuistungil, ei saa seda kohustust panna siseriiklikele kohtutele.

¹⁵⁸ Tuleb asuda seisukohale, et kui otsuses, millega komisjon määrab ühe ettevõtja rikkumise eest mitmele äriühingule solidaarselt tasumisele kuuluva trahvi, ei ole märgitud teisiti, vastutavad need äriühingud rikkumise eest võrdsetes osades (vt selle kohta Euroopa Kohtu 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-196/99 P: *Aristrain vs. komisjon*, EKL 2003, lk I-11005, punktid 100 ja 101). Äriühingud, kellele määratakse solidaarselt tasumisele kuuluv trahv ja kes vastutavad rikkumise toimepanemise eest võrdsetes osades, on üldjuhul – kui trahvi määratus otsuses ei ole märgitud teisiti – kohustatud selle rikkumise eest määratud trahvi tasuma võrdsetes osades. Seega äriühing, kes komisjoni nõudel tasub kogu trahvisumma, võib sama komisjoni otsuse alusel regressnõude esitada teiste solidaarvõlgnike vastu, igaühe vastu tema vastava osa ulatuses. Kui otsus, milles mitmele äriühingule määratakse solidaarselt tasumisele kuuluv trahv, ei võimalda *a priori* kindlaks teha, milline on äriühing, kellele komisjon trahvi tasumise nõude tegelikult esitab, ei saa see jätta mingit kahtlust trahvisumma osade suhtes, mis omistatakse kõigile äriühingutele, nii et igaüks neist võiks vajadusel tema osa ületava summa suhtes teistele solidaarvõlgnikele regressnõude esitada.

- 159 Seega, kuna vaidlustatud otsuses puudub põhjendus, mille kohaselt oleks ettevõtte VA Tech moodustavad teatud äriühingud selle ettevõtte rikkumises teatud ajavahemikul osalemise eest vastutavad suuremas ulatuses kui teised, tuleb eeldada, et nad vastutavad võrdsetes osades ja järelikult ka võrdsetes osades summadest, mille tasumise eest nad solidaarselt vastutavad.
- 160 Käesolevas asjas on näha, et SEHV ja Magrini individuaalsete trahvide arvutuses ning Siemens Österreichi, KEG, Reyrolle, SEHV ning Magrini ja Schneider Electricu poolt solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramisel, mis on esitatud vaidlustatud otsuse põhjendustes 505, 509 ja 552, ning nagu järeldatakse selle otsuse artikli 2 punktides j–l, ei ole arvestatud eespool esitatud põhimõtteid ega vaidlustatud otsuse põhjenduses 468 esitatud järeldusi.
- 161 Esiteks, komisjon pidas ühelt poolt Reyrollet ning teiselt poolt SEHV-d ja Magrinit solidaarselt vastutavaks 17 550 000 euro maksmise eest trahvist, mille kogusumma oli 22 050 000 eurot ja mille ta neile määras [vaidlustatud otsuse põhjendustes 509 ja 552 ning artikli 2 punktis k ja punkti l alapunktis i].
- 162 Need kolm äriühingut moodustasid sama ettevõtja ainult ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004, st kaks aastat ja üks kuu. Nagu nähtub ka vaidlustatud otsuse põhjendustest 507 ja 509, on ettevõtjale VA Tech määratud trahvi kogusumma 12 600 000 eurot ajavahemiku eest, mis kestis 20. septembrist 1998 kuni 11. maini 2004, ehk neli aastat ja neli kuud ning järelikult rohkem kui kaks korda kauem võrreldes eespool märgitud perioodiga. Seega, isegi kui arvestada, et kartellis osalenud ettevõtja moodustavatele eri äriühingutele määratav trahv ei pea olema proportsionaalne rikkumise kestusega (vt selle kohta tagapool punkt 181), ületab summa 17 550 000 eurot, mille tasumise eest tütarettevõtjad SEHV ja Magrini vastutavad

solidaarselt Reyrollega, ilmselgelt summat, mis komisjoni enda poolt vaidlustatud otsuses tuvastatud silmas pidades on kohane selleks, et karistada SEHV ja Magrini kui kontserni VA Tech tütaretevõtjate osalust kartellis ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 11. maini 2004.

163 Teiseks, komisjoni poolt Reyrollele määratud trahvi kogusummast 22 050 000 eurot vastutab ta 12 600 000 euro tasumise eest solidaarselt Siemens Österreichi ja KEG-ga ning 17 550 000 euro tasumise eest solidaarselt SEHV ja Magriniga, nagu on märgitud [vaidlustatud otsuse põhjendustes 509 ja 552 ning vaidlustatud otsuse artikli 2 punkti I alapunktides i ja ii].

164 Kõigepealt on need summad kokku, mis Reyrolle teiste äriühingutega solidaarselt tasuma peab, selgelt suuremad, kui talle määratud trahvi kogusumma. Kuigi see, nagu toonitab ka komisjon Üldkohtu kirjalikult esitatud küsimustele vastates, ei saa viia olukorrani, kus Reyrollet kohustataks tasuma suuremat summat kui 22 050 000 eurot, ei võimalda solidaarselt tasumisele kuuluvate summade selline kindlaksmääramine hagejatel vaidlustatud otsusest järeldada – erinevalt eespool punktis 153 väljatoodud komisjoni kohustusest –, millised on osad, mille eest nad nende omavahelises õigussuhtes vastutavad, kui komisjoni nõue on rahuldatud. Edasi tuleb märkida, et vastupidi sellele, mida komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduse 468 punktis a õigesti märkis, ei määratud Reyrollele trahvi üht osa tema ainuvastutuse alusel ajavahemiku 1988 kuni 1998 eest, mil ta rikkumises üksi osales.

165 Kolmandaks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 509 esitatud tabelist ja artikli 2 punktist I nähtub, et Siemens Österreich ja KEG ei olnud SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi ühe osa eest solidaarselt vastutavad, vastupidi sellele, mida komisjon

vaidlustatud otsuse põhjenduse 468 punkti c lõpus õigesti märkis, et arvesse võtta kahe aasta ja ühe kuu pikkust perioodi, mille jooksul need äriühingud moodustasid ühe ettevõtja.

¹⁶⁶ Tuleb järeldada, et pidades Reyrollet, SEHV-d ja Magrinit solidaarselt vastutavaks sellise trahvisumma maksmise eest, mis selgelt ületas nende ühise vastutuse, pidamata Siemens Österreichi ja KEG-d SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi teatud osa tasumise eest solidaarselt vastutavateks ning jätmata trahvi ühte osa ainult Reyrolle kanda, on komisjon rikkunud karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõtet, nagu see on välja toodud eespool punktis 122.

¹⁶⁷ Seega tuleb tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2 SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi arvutamise osas ja hagejate poolt solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramise osas.

– Reyrolle, SEHV ja Magrini eripära arvesse võtmata jätmine neile ettevõtja VA Tech lähtesumma kohaldamisel

¹⁶⁸ Reyrolle, SEHV ja Magrini väidavad, et nende eripära tõttu viis asjaolu, et komisjon kohaldas nende suhtes ettevõtja VA Tech lähtesummat, selleni, et neile määrati trahv summas, mis on ebaproportsionaalne võrreldes nende panusega kartelli.

- 169 Reyrolle argument (vt eespool punkt 109) on see, et komisjon ei võtnud talle ettevõtete VA Tech trahvi lähtesumma kohaldamisel arvesse tema piiratud võimet tekitada olulist kahju konkurentsile ühisturul, sest kokkuleppe GQ kehtivuse ajal tegutses ta ainult Ühendkuningriigis ja Iirimaa.
- 170 Tuleb meenutada, et juhul kui tegemist on ülemaailmse kartelliga, mis lisaks hindade kindlaksmääramisele hõlmab turgude jagamist, võib komisjon õiguspäraselt tugineda asjassepuutuvate kaupade ülemaailmse müügi käibe, et lähtesummade kindlaksmääramisel väljendada rikkumise laadi, selle tegelikku mõju turule ja geograafilise turu ulatust, arvestades kartelli liikmete suuruse erinevust (vt selle kohta Üldkohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-1181, punktid 197 ja 198, ning 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3255, punkt 87).
- 171 Käesolevas asjas tuleb esiteks märkida, et Ühendkuningriik ja Iirimaa moodustavad koos ühisturu olulise osa. Konkurentsi kahjustamist nendel turgudel ei saa seega pidada vähetähtsaks. Teiseks tuleb täheldada, et hagejatele vaidlustatud otsuses süüspannud rikkumine hõlmab just etteheidet, et asjassepuutuvad ettevõtjad jagasid Euroopas „tootjariikide” süsteemi abil erinevaid siseriiklikke turge. Seega ei saa vaadelda kergendava asjaoluna seda, et Reyrolle tegutses kooskõlas sellise õigusvastase kokkuleppega ühisturul ainult kodumaistel turgudel. Kolmandaks tuleb meenutada, et vastavalt komisjoni tuvastatule, millele hagejad vastu ei vaidle, võtsid kartelli liikmed ise arvesse oma ülemaailmseid käibeid, et kindlaks määrata kartellis individuaalsed kvoodid, mida kohaldati nii Euroopa tasandil – v.a „tootjariigid” – kui ka maailma

tasandil. Sellest tuleneb, et komisjonil oli iga ettevõtja osakaalu hindamisel õigus võtta arvesse nende GIS projektidega seotud ülemaailmset käivet.

- 172 Seega tuleb Reyrolle argument tagasi lükata.
- 173 SEHV ja Magrini argument (vt eespool punkt 115) on see, et komisjon määras ettevõtjale Schneider trahvi lähtesumma kindlaks tema osaluse alusel VAS-is. Kuna VA Technologie kandis aga VAS-i üle mitu tegevust, millel puudus igasugune seos kartelliga, ei vastanud ettevõtja VA Tech ja ettevõtja Schneider trahvide lähtesummade nii arvatud suhe nende tütarettevõtjate GIS projektide käibe suhtele, mille vastavalt VA Technologie ja Schneider Electric VAS-i üle kandsid. Selle tõttu määrati ettevõtjale Schneider liiga madal lähtesumma võrreldes ettevõtjale VA Tech määratud trahvi lähtesummaga.
- 174 SEHV ja Magrini väidavad, et VA Technologie poolt VAS-i üle kantud tegevused, millel puudus igasugune seos GIS projektidega, ei saa õigustada seda, et ettevõtjale VA Tech määrataks suurem trahv kui Schneiderile. SEHV ja Magrini hinnangul oleks komisjon pidanud jagama lähtesumma vastavalt VAS-i endiste tütarettevõtjate GIS projektide käibele või nende kvoodile kartellis, mis vaidlustatud otsuse põhjenduses 144 välja toodud tabeli kujul nende esitatud arvutuste kohaselt on Reyrolle puhul 2,79% ning SEHV ja Magrini puhul 7,28%.
- 175 Ettevõtjale Schneider kohaldatud lähtesumma kohta tuleb märkida, et erinevalt teistest ettevõtjatest ei määratud seda tõesti 2003. aasta ülemaailmse käibe alusel kahtlemata seetõttu, et komisjoni arvates ei osalenud ta sel ajal enam kartellis. Nagu

märgitud ka vaidlustatud otsuse põhjenduse 489 lõpus, määrati ettevõtja Schneider lähtesummaks 40% ettevõtja VA Tech lähtesummast, arvestades, et tal oli 40% osalus VAS-is, kuhu alates 13. märtsist 2001 koondati kontserni VA Tech ja kontserni Schneider GIS-de sektori kogu tegevus. Selle osaluse olulisus annab seega aimu ühelt poolt Reyrolle ning teiselt poolt SEHV ja Magrini käivate suhtelisest olulisusest VAS-i asutamise ajal.

176 SEHV ja Magrini argument tuleb tagasi lükata kolmel põhjusel.

177 Esiteks puudutab selliselt esitatud argument sisuliselt asjaolu, et komisjon kohtles VA Technologie't, KEG-d ja Reyrollet ebasoodsamalt võrreldes Schneider Electricu, SEHV ja Magriniga. SEHV-l ja Magrinil puudub seega huvi seda argumenti esitada. Nimelt juhul, kui Üldkohus sellega nõustuks ja suurendaks ettevõtja Schneider lähtesummat, suureneks seetõttu trahvi see osa, mis neile määrati rikkumises osalemise eest perioodil, mil nad kuulusid ettevõtjasse Schneider, vähendamata aga samal määral trahvi, mis neile määrati osaluse eest perioodil, mil nad kuulusid ettevõtjasse VA Tech. SEHV ja Magrini saaksid seega komisjoni veast kasu ega saaks seetõttu seda Üldkohtus vaidlustada. Seetõttu tuleb see argument vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

178 Teiseks ja teisejärgulise tähelepanekuna tuleb märkida, et ükski tõend ei toeta argumenti, mille kohaselt VA Technologie kandis VAS-i üle suuremahulisi tegevusi, mis ei olnud seotud GIS projektidega. Lisaks ei nimeta SEHV ja Magrini isegi seda,

millistest tegevustest on juttu, ega seda, milline suhteline osatähtsus neil oli võrreldes GIS-de sektori tegevusega. Seega tuleb see argument ka sel põhjusel tagasi lükata.

- 179 Kolmandaks muudeti hiljem kartelli esialgseid individuaalseid kvote, mis on välja toodud vaidlustatud otsuse põhjenduses 144 ja millele tuginevad SEHV ja Magrini. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 145 on seega esitatud tabel, milles on märgitud – ilma, et täpsustatud oleks konkreetset ajavahemikku, kuid mis puudutab ajavahe- mikku pärast 1996. aastat, mil Alstom võttis üle AEG GIS-dega seotud tegevuse – ettevõtja Schneider kvoot 10,94% ja Reyrolle kvoot 10,3%. Hagejate poolt kartellis osalemise esimese episoodi lõpus oli Reyrolle osakaal suurem kui SEHV-l ja Magrinil, kui võrrelda seda viimaste esitatud käivetega, mis tuleb igal juhul väärana tähelepa- nuta jätta.

– Trahvi suurendamine rikkumise kestuse tõttu

- 180 Esiteks, Siemens Österreich ja KEG väidavad, nagu märgitud ka eespool punktis 111, et arvestades neile süükspandud rikkumiste kestust, on neile määratud trahvi sum- ma kaks korda suurem kui Reyrollele määratu, st Siemens Österreichile ja KEG-le 242 307 eurot iga rikkumise kuu eest ja Reyrollele ainult 124 576 eurot iga rikkumise kuu eest.

- 181 Tuleb märkida, nagu seda tegi ka komisjon kostja vastuses kohtuasjas T-122/07, et ühenduse õigusnormid ei nõua, et ühe ettevõtja moodustavatele eri äriühingutele määratud trahvid oleksid proportsionaalsed igale äriühingule süüks pandud osalu- se kestusega. Lisaks, Siemens Österreich ja KEG sellele põhimõttele ei tuginenud,

piirdudes viitega põhimõttele, et tütarettvõtja toimepandud rikkumise eest solidaarselt vastutavatele emarettvõtjatele – eeldusel, et viimastel on otsustav mõju esimeste kaubandustegevuse üle – määratud trahv ei saa olla raskem kui tütarettvõtjate trahv, ja kritiseerides seejärel asjaolu, et perioodi osas, mil nad Reyrollet kontrollisid, oli vaidlustatud otsusega neile määratud trahv süükspandud osalust kuudes arvestades palju suurem kui Reyrollele määratu. Kuna sama ettevõtja moodustavatele eri äriühingutele määratud trahvid ei pea olema proportsionaalsed igale äriühingule süüks pandud osaluse kestusega, ei saa kahe sellise äriühingu suhtes, kelle osaluse kestus rikkumises oli erinev, kohaldatud summade võrdlus eurodes rikkumises osalemise kuude kaupa olla käsitletav ebavõrdse kohtlemisena.

¹⁸² Seega ei nähtu, et komisjoni otsustes, milles määratakse trahve nii, et need ei ole rangelt proportsionaalsed rikkumise kestusega, ületataks kaalutusõiguse piire, mis tal on vastavalt kohtupraktikale (vt selle kohta Üldkohtu 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas T-150/89: *Martinelli vs. komisjon*, EKL 1995, lk II-1165, punkt 59; Üldkohtu 11. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-49/95: *Van Megen Sports vs. komisjon*, EKL 1996, lk II-1799, punkt 53, ja Üldkohtu 21. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-229/94: *Deutsche Bahn vs. komisjon*, EKL 1997, lk II-1689, punkt 127).

¹⁸³ Teiseks, Siemens Österreich ja KEG väitsid selles küsimuses, et vaidlustatud otsuse resolutsioon ja selle otsuse põhjendav osa on omavahel vastuolus. Nagu märkis ka komisjon kostja vastuses kohtuasjas T-122/07, tuleneb suunistest kaudselt, kuid selgelt, et nende alusel arvatud trahvid ei ole ühelgi juhul proportsionaalsed rikkumise kestusega. Vastupidi, see, et suuniste punkti 1B lõpus sätestatu kohaselt saadakse põhisumma lähtesumma – mis arvutatakse vaid rikkumise raskuse alusel – ja rikkumise kestuse alusel määratud lisanduva trahvisumma liitmisel, tähendab loomulikult, et rikkumise iga kuu suhtes arvatav summa on ajas vähenev, sest lähtesumma, mis on selles liitmistehtes muutmatu, suhteline osakaal väheneb selle võrra, kuidas

kestuse alusel määratav lisasumma suureneb. Kuna komisjon märkis mitmel korral vaidlustatud otsuses, et ta arvutas trahvid välja suuniste alusel, mis on ka kooskõlas tema järjepideva otsustuspraktikaga, ei saa kuude kaupa arvatatud trahvisummade ajas vähenemise seisukohast esineda vastuolu või tekkida järjepidevusetuse küsimust vaidlustatud otsuse resolutsiooni ja seda toetava põhjendava osa vahel.

184 Järelikult tuleb see argument tagasi lükata.

– Ülempiir 10% käibest

185 Nagu välja toodud eespool punktis 107, väidavad Reyrolle, SEHV ja Magrini, et vaidlustatud otsuses ei järginud komisjon ülempiiri 10% käibest, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2.

186 Kõigepealt tuleb märkida, et asjaolu, et mitu äriühingut on solidaarselt kohustatud maksuma trahvi seetõttu, et nad moodustavad ühe ettevõtja EÜ artikli 81 tähenduses, ei tähenda määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 sätestatud ülempiiri kohaldamisel seda, et igaihe kohustus piirdub 10%-ga tema viimase majandusaasta käibest. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb 10% ülempiir antud sätte tähenduses arutada kõikide nende ettevõtjate kogukäibe põhjal, kes moodustavad ühe majandusüksuse, mis tegutseb ettevõtjana EÜ artikli 81 tähenduses, sest üksnes kõikide nende

äriühingute kogukäive näitab ettevõtja suurus ja majanduslikku võimsust (eespool punktis 122 viidatud kohtuotsus HFB jt vs. komisjon, punktid 528 ja 529, ning eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 90).

- ¹⁸⁷ Vastupidi sellele, mida kinnitavad hagejad, ei ole seega ettevõtja mõiste määrmise nr 1/2003 artikli 23 lõigete 2 ja 3 tähenduses erinev ettevõtja mõistest EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses. Seega ei tule ka juhul, kui nende sätete mõttes „ühe ettevõtja” moodustavad ühe kontserni eri äriühingud on solidaarselt vastutavad, ülempiiri ar-
vutada kõige väiksema käibega äriühingu käibelt.
- ¹⁸⁸ Eespool punktis 158 viidatud kohtuotsus *Aristrain vs. komisjon*, millele hagejad tu-
ginevad, ei sea seda järeldust kahtluse alla. Nimelt kohtuasjas, milles see kohtuotsus
tehti, tuvastas komisjon, et rikkumises osales ühe kontserni kaks erinevat äriühingut,
kuid ta määras trahvi vaid ühele neist, märkides, et selles trahvis võeti arvesse ka teise
äriühingu käitumist. Kuna komisjon ei põhjendanud oma otsuse adressaadi valikut,
ega tõendanud konkreetselt, et äriühingul, kellele trahv määrati, oli õigus teist juhtida,
tühistas Euroopa Kohus põhjenduse puudulikkuse tõttu vaidlustatud otsuse osaliselt
(eespool punktis 158 viidatud kohtuotsus *Aristrain vs. komisjon*, punktid 93–100).
Nimetatud kohtuotsuses ei olnud Euroopa Kohus seega vastu sellele, et ühe ettevõt-
ja moodustavatele äriühingutele kohaldatakse ühiselt ülempiiri 10% selle ettevõtja
kogukäibest, vaid ta ainult meenutas, et komisjonil on kohustus tõendada faktilisi
asjaolusid, mis õigustavad mitme äriühingu ühe majandusüksusena käsitlemist.
- ¹⁸⁹ Käesolevas asjas, nagu meenutati eespool punktis 138, ei vaielda vastu sellele, et Rey-
rolle, SEHV ja Magrini moodustasid kartelli seisukohast ühe ettevõtja Siemens Ös-
terreichi ja KEG-ga, nende vastavad eelkäijad. Seega võis komisjon põhimõtteliselt

arvesse võtta nimetatud ettevõtja kogukäivet kui alust selle moodustavate äriühingute iga üksiku trahvi 10 % ülemmäära arvutamiseks.

190 Reyrolle, SEHV ja Magrini viitavad ka Üldkohtu praktikale, mille kohaselt on juhul, kui rikkumises osalenud majandusüksus jagati osadeks ajavahemikul rikkumise lõpetamisest kuni seda rikkumist karistava otsuse tegemiseni, otsuse igal adressaadil õigus sellele, et tema suhtes kohaldataks individuaalselt ülempiiri 10 % käibest (eespool punktis 90 viidatud 15. juuni 2005. aasta kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 390). Nad järeldavad sellest, et üldjuhul võib ülempiiri 10 % arvutada ühe majandusüksuse kogukäibe alusel ainult siis, kui see üksus on rikkumise asetleidmise ja komisjoni otsuse tegemise kuupäeval sama. Nad leiavad, et seega tuleb 10 % ülempiiri arvutada iga äriühingu suhtes välja eraldi ka siis, kui pärast rikkumist majandusüksus suurenes.

191 See argument tuleb tagasi lükata, kuna majandusüksus, mida vaidlustatud otsuses nimetati „VA Tech” ja mille moodustasid eelkõige Reyrolle, SEHV ja Magrini, just ei suurenenud kartelli lõppemise ja vaidlustatud otsuse vahelisel perioodil. Nimelt kuulusid kõik hagejad sinna kartelli lõppemise kuupäeval, 11. mail 2004 ja nad kuulusid sinna ka vaidlustatud otsuse vastuvõtmise kuupäeval, 24. jaanuaril 2007, kuigi mõned neist olid muutnud nimetust, või nagu VAS-i puhul, olid mõned lausa ühendatavate ühingutena teise äriühingusse ühendatud.

192 Seega tuleb tagasi lükata argument, et Reyrolle, SEHV ja Magrini suhtes on ületatud ülempiiri 10 % käibest.

b) Viies argument, et komisjon pidas Reyrollet vääralt vastutavaks lisaks tema emaettevõtjale

Poolte argumendid

¹⁹³ Reyrolle on seisukohal, et alates 2002. aastast ei osalenud tema töötajad enam kokkulepete koostöösüsteemis ja et ta osales kartellis vaid „VAS-i koostisosana”. Tütarettevõtjad on konkurentsivastase tegevuse eest isiklikult vastutavad ainult ulatuses, milles nad sellest isiklikult osa võtsid. Kuid neid ei saa pidada vastutavaks emaettevõtja tegevuse eest. Seega ei saa hagejatele määrata trahvi rikkumise teise episoodi eest, st aastate 2002 kuni 2004 eest.

¹⁹⁴ Komisjon vaidleb Reyrolle argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

¹⁹⁵ Esiteks tuleb märkida, et Reyrolle käesolev argument tuleneb sellest, et ta tõlgendab vaidlustatud otsuses talle süükspanud rikkumist liiga formaalselt. Nimelt on kartelli koosolekutel osalemine mõistetav ainult selle väljendusena, et seal osalenud isikutel on ühine tahe kokkuleppele jõuda ja nad tunnevad end olevat seotud kartelli raames sõlmitud õigusvastaste kokkulepetega. Reyrolle ei väida, et ta taganes neist kokkulepetest või kartellist üldiselt, ega ka seda, et ta ei täitnud enam oma kaubandustegevuses kartelli reegleid ja konkreetseid kokkuleppeid GIS projektide kohta. Seega, isegi kui eeldada, et pärast VAS-i asutamist Reyrolle enam kartelli raames peetud koosolekutel tema enda töötajate poolt esindatud ei olnud, ei tõenda see, et ta ei pannud

juriidilise isikuna toime tegusid, millel on EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud rikkumise tunnused.

¹⁹⁶ Teiseks, asjaolu, et emaettevõtjale pannakse süüks tema tütaretevõtja käitumine seetõttu, et ta määratleb tütaretevõtja kaubandustegevust, ei tähenda, et emaettevõtjat tuleb tütaretevõtja asemel pidada selle tegevuse toimepanijaks. Teisisõnu, emaettevõtja vastutus tütaretevõtja tegevuse eest ei vabasta mingil juhul tütaretevõtjat tema enda vastutusest, mis tal juriidilise isikuna on, ja viimane jääb isiklikult vastutavaks konkurentsivastase tegevuse eest, millest ta osa võttis.

¹⁹⁷ Seega tuleb see argument tagasi lükata.

c) Kuues väide, et rikutud on *ne bis in idem* põhimõtet

Poolte argumendid

¹⁹⁸ Siemens Österreich ja KEG väidavad, et vaidlustatud otsuse artikli 2 punkti 1 alapunkt ii rikub *ne bis in idem* põhimõtet, kuna see võib viia olukorrani, kus neile määratakse sama rikkumise eest kahekordne karistus. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 487 ja 505 tuleneb, et komisjon kavatses ettevõtjale VA Tech määrata trahvi

22 050 000 eurot. Edasi jagas komisjon suvaliselt selle trahvisumma rikkumise lõppemise seisuga nimetatud ettevõtja moodustavate erinevate juriidiliste isikute vahel. See jaotus võib viia selleni, et kontsern VA Tech ning lõpuks Siemens Österreich ja KEG, mis on selle kontserni ainsad piisavaid rahalisi vahendeid omavad äriühingud, peavad sama rikkumise eest maksma täiendava trahvi 4 500 000 eurot, kui Schneider Electric – kes seda muide ka juba kinnitas – keeldub maksmast trahvi, mida ta on kohustatud tasuma solidaarselt SEHV ja Magriniga.

¹⁹⁹ Lisaks karistati SEHV-d ja Magrini rikkumise eest ajavahemikul 1988 kuni 2000 kahekordselt, sest see suurendas nii Reyrolle vastutust – tema lähtesummas on arvesse võetud SEHV ja Magrini käivet – kui ka viimaste solidaarset vastutust Schneider Electricuga.

²⁰⁰ Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

²⁰¹ Esiteks tuleb märkida, et Siemens Österreichil ja KEG-l puudub huvi seda argumenti esitada, sest see ei puuduta neid isiklikult. Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse artikli 2 punktist I, et neile Reyrollega solidaarselt määratud trahv oli vaid 12 600 000 eurot. Kuid nad ei ole solidaarselt vastutavad SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi maksamise eest. Seega juhul, kui Schneider Electric esitab regressi korras nõude SEHV-le ja Magrinile, ei suurenda see Siemens Österreichi ja KEG poolt tasumisele kuuluvat

summat. Selle kohta, et viimased väidavad olevat ainsad kontserni VA Tech äriühingud, kellel on piisavalt rahalisi vahendeid, tuleb lisada, et vaidlustatud otsuses ega ühenduse õiguses üldiselt ei ole ette nähtud, et trahvi määrava otsuse adressaadi rahaliste vahendite puudujäägi korral peab trahvi tema asemel maksma tema emaettevõtja.

202 Teiseks, nagu on märgitud eespool punktis 167, tuleb tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2 osas, mis puudutab SEHV-le ja Magriniile määratud trahvi arvutamist ja ettevõtja VA Tech moodustavate äriühingute solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramist. Seega on Siemens Österreichi ja KEG käesoleva argumendi ese ära langenud.

203 Kolmandaks, asjaolu, et SEHV ja Magrini käivet võib arvesse võtta nii selleks, et kindlaks määrata Reyrolle trahvi lähtesumma – sealhulgas ajavahemiku 1988 kuni 2000 suhtes, mille jooksul ta ei kuulunud samasse ettevõtjasse SEHV ja Magriniga –, kui ka selleks, et arvutada välja viimastele määratav trahv sama perioodi eest, on vältimatu selle tagajärg, et asjassepuutuval perioodil ei kuulunud need äriühingud samasse ettevõtjasse ühenduse konkurentsioiguse tähenduses. Kuid see ei ole käsitletav ühe rikkumise eest kahe karistuse määramisena Reyrollele ega ettevõtjale VA Tech, kuna ajavahemiku 1988 kuni 2000 eest karistati ettevõtjat VA Tech ja ettevõtjat Schneider eraldi.

204 Seega tuleb see argument tagasi lükata.

d) Seitsmes argument, et trahvisummat ei vähendatud

Poolte argumendid

²⁰⁵ Siemens Österreich ja KEG väidavad, et vaidlustatud otsuse artikli 2 punkti 1 alapunkt ii rikub kergendavaid asjaolusid puudutavaid reegleid, mis on kehtestatud suunistes ja ühenduse kohtupraktikas ning koostööteates. Täpsemalt, nad toonitavad, et komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et nad katkestasid vabatahtlikult rikkumises osalemise 21. jaanuaril 2004, st isegi enne komisjoni sekkumist, asjaolu, et nad olid kontrollide ajaks katkestanud kõik konkurentsieeskirjadega vastuolus olevad kontaktid teiste kartelli liikmetega, seda, et ettevõtjal VA Tech oli kartellis passiivne roll, ja et nad tegid haldusmenetluses aktiivset koostööd, ning asjaolu, et nad võtsid algusest peale omaks ettevõtja VA Tech osalemise kartellis ajavahemikul 2002. aasta oktoobrist kuni 2004. aasta märtsini.

²⁰⁶ Komisjon vaidleb Siemens Österreichi ja KEG argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

– Kergendavad asjaolud

- 207 Tuleb meenutada, et suuniste punktis 3 on ette nähtud trahvi põhisumma vähendamine, kui ilmnevad „kergendavad asjaolud”, näiteks puhtalt passiivne või käsutäitja roll rikkumises, endast rikkumist kujutavate kokkulepete täitmata jätmise, rikkumise lõpetamine kohe, kui komisjon sekkub.
- 208 Tuleb ka märkida, et see tekst ei kehtesta kohustuslikke kergendavaid asjaolusid, mida komisjon peab kindlasti arvesse võtma. Järelikult on komisjonil teatud kaalutlusruum, et hinnata üldiselt, kas ja kui suures ulatuses kergendavate asjaolude eest trahvisummasid vähendada (vt selle kohta Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-50/00: *Dalmine vs. komisjon*, EKL 2004, lk II-2395, punkt 326).
- 209 Esiteks, käesolevas asjas väidavad hagejad, et nad katkestasid kartellis osalemise vabatahtlikult alates 21. jaanuarist 2004; kuid piisab, kui meenutada, et nagu nähtub ka eespool punktides 77–81 esitatud kaalutlustest, võis komisjon õigesti järeldada, et hagejad osalesid kartellis kuni 11. maini 2004.
- 210 Teiseks, mis puudutab suuniste punktis 3 sätestatud „rikkumise lõpetamist kohe, kui komisjon sekkub”, siis ei ole Siemens Österreichi ja KEG argument ka selles osas tulemuslik.

- 211 Nimelt ei ole komisjon oma kaalutusõiguse raames sugugi kohustatud vähendama trahvi ilmselge rikkumise lõpetamise tõttu, sõltumata sellest, kas see lõpetamine toimus enne või pärast komisjoni sekkumist (eespool punktis 90 viidatud 15. juuni 2005. aasta kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 292).
- 212 Käesolevas asjas oli kahtlemata tegemist ilmselge rikkumisega, sest see seisnes salajases kartellis, mille ese oli hinnakokkulepped ja turgude jagamine. Seda liiki kokkulepped on EÜ artikli 81 lõike 1 punktides a ja c sõnaselgelt keelatud ning need on eriti rasked rikkumised, nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 479 õigesti täheldas. Seega heidavad Siemens Österreich ja KEG komisjonile vääralt ette seda, et ta ei vähendanud nende trahvi rikkumises osalemise lõpetamise eest.
- 213 Isegi kui komisjon on varem lugenud rikkumise vabatahtliku lõpetamise kergendavaks asjaoluks, võib ta oma suuniste kohaldamisel arvesse võtta asjaolu, et kuigi ilmselgelt väga raskete rikkumiste õigusvastasus on ühenduse konkurentsipoliitikas juba algusest peale selge olnud, on need suhteliselt sagedased, ja seega otsustada, et niisugusest leebest poliitikast tuleb loobuda ja trahvi vähendamisega mitte enam sellise rikkumise lõpetamise eest premeerida (eespool punktis 90 viidatud 15. juuni 2005. aasta kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 294 ja seal viidatud kohtupraktika). Igal juhul ei näe Üldkohus põhjust, miks seda komisjoni hinnangut tuleks muuta, isegi kui Üldkohus tegutseb oma täieliku pädevuse piires.
- 214 Arvestades eeltoodut ei saa kergendava asjaoluna käsitleda seda, et ettevõtjasse VA Tech kuulunud äriühingud lõpetasid rikkumises osalemise enne komisjoni sekkumist.

- 215 Kolmandaks tuleb Siemens Österreichi ja KEG argument tagasi lükata ka osas, mis puudutab suuniste punktis 3 märgitud „puhtalt passiivset või käsutäitja rolli rikkumises”.
- 216 Kõigepealt väidavad Siemens Österreich ja KEG, et nad ei osalenud konkurentsivastaste kokkulepete väljatöötamisel. Selle kohta tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses, et Reyrolle, Magrini ja Schneider Electric osalesid SEHV õigusliku eelkäijana kartelli aluseks olevate kokkulepete väljatöötamisel ja nad olid ühed kartelli asutajatest. Seda arvestades tuleb märkida, et kokkuleppe GQ lisa 1, milles on välja toodud kartelli asutajaliikmete nimekiri ja nende koodnimed, sisaldab muu hulgas numbreid „13”, „26” ja „32”, mille kohta komisjon märkis – ilma et hagejad sellele vastu vaidleksid –, et nende taga peitusid vastavalt Reyrolle, kontsern Schneider ja Magrini. Kuna Siemens Österreich ja KEG ei vaielnud põhjendatult vastu tuvastatud asjaolule, et nende tütar-ettevõtjad osalesid kokkuleppe GQ väljatöötamisel, tuleb see argument tagasi lükata.
- 217 Edasi väidavad Siemens Österreich ja KEG, et teised kartelli liikmed petsid ettevõtet VA Tech, pannes ta 2000. aasta detsembris uskuma kartelli lõpetamisse, ja seda, et tema osaluse teises episoodis arutasid teised liikmed GIS projekte tema teadmata.
- 218 Selle kohta piisab, kui märkida, et see, et ettevõtjat VA Tech, kelle osalust kartellis – st rikkumises, mis on eriti raske, nagu meenutatud eespool punktis 211 – on komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud, kartelli teised liikmed petsid, et saada täiendavaid eeliseid lisaks sellele, mida kartell neile andis, ei saa viia arusaamani, et selle ettevõtja tegevust ei peaks nii raskeks kvalifitseerima. Seega ei saa need asjaolud olla vaadeldavad

kergendava asjaoluna, ja eriti ei tõenda need selle ettevõtte ainult passiivset või käsu-
tätja rolli kartellis.

– Koostööteatise kohaldamine

²¹⁹ Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ühenduse konkurentsiniormide rikku-
mises osalenud nende ettevõtjate, kes komisjoniga koostööd tegid, trahvide vä-
hendamine põhjendatud kaalutlusel, et selline koostöö kergendab komisjoni tööd
rikkumise tuvastamisel ning vajadusel sellele lõpu tegemisel (vt selle kohta Euroo-
pa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P,
C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, EKL 2005,
lk I-5425, punkt 399; Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-311/94: BPB de
Eendracht vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1129, punkt 325, Üldkohtu 14. mai 1998. aasta
otsus kohtuasjas T-338/94: Finnboard vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1617, punkt 363,
ja Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-347/94: Mayr-Melnhof vs. komis-
jon, EKL 1998, lk II-1751, punkt 330).

²²⁰ Nagu on märgitud koostööteatise punktis 29, tekitas see teatis õiguspärase ootuse,
millele tuginevad ettevõtjad, kes soovivad komisjoni kartellist teavitada. Võttes ar-
vesse õiguspärast ootust, mis komisjoniga koostööd teha soovivatel ettevõtjatel koos-
tööteatisest tulenevalt võib tekkida, on komisjon järelikult kohustatud Siemens Ös-
terreichi ja KEG trahvisumma kindlaksmääramisel tema koostööd hinnates sellest
juhinduma (vt selle kohta analoogia alusel Üldkohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus koh-
tuasjas T-26/02: Daiichi Pharmaceutical vs. komisjon, EKL 2006, lk II-713, punkt 147
ja seal viidatud kohtupraktika).

- 221 Komisjonil on aga koostööteatise sätestatud piirides suur kaalutusõigus hinnata, kas tõenditel, mille ettevõtja edastas, on lisaväärtus selle teatise punkti 22 tähenduses ja kas seetõttu tuleb kaaluda ettevõtja trahvi vähendamist nimetatud teatise alusel (vt analoogia alusel eespool punktis 219 viidatud otsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 393 ja 394, ning Üldkohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02–T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-5169, punkt 532). Selle hinnangu üle teostatav kohtulik kontroll on piiratud.
- 222 Tuleb märkida, et Siemens Österreich ja KEG ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et nende panus andis olulise lisaväärtuse koostööteatise punkti 21 tähenduses võrreldes juba komisjoni valduses olevate tõenditega. Nimelt tuleb hagejatel täpselt ära näidata, millise teabe nad komisjonile on esitanud ja kuidas see hõlbustas selle institutsiooni ülesannet asjassepuutuvaid fakte tuvastada.
- 223 Käesolevas asjas väidavad Siemens Österreich ja KEG ajavahemiku 2002. aasta oktoobrist kuni 2004. aasta märtsini kohta, et kontsern VA Tech esitas GIS projektide ja koosolekute nimekirjad, tuues detailselt välja, millised olid koosolekud, kus osalesid VAS ja tema tütarettevõtjad ning milliseid GIS projekte konkreetselt arutati. Asjaolu, et see teave aitas komisjonil tõendada ettevõtja VA Tech ja teiste ettevõtjate toimepandud rikkumist, nähtub sellest, et komisjon kasutas ettevõtja VA Tech esitatud faktiliste asjaolude kokkuvõtte terveid pikki lõike, näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 163.
- 224 Komisjon, kes ei eita kontserni VA Tech esitatud teabe kasutamist, tuvastas vaidlustatud otsuse põhjendustes 539, 541 ja 542, et üldiselt oli talle see informatsioon juba teada ja et kontsern VA Tech ei esitanud seega tõendeid, mis oleksid suurendanud

tema võimet tõendada asjassepuutuvaid faktilisi asjaolusid. Komisjon võttis ka arvesse asjaolu, et kontsern VA Tech eitas teatud asjaolusid, mida komisjon luges tõendatuks, ja et ta esitas vastuolulisi avaldusi, mis ei lihtsustanud komisjoni järelduste tegemist.

225 Vaidlustatud otsuse põhjendusest 163 – mis on ainus lõik, millele Siemens Österreich ja KEG viitavad kui lõigule, milles komisjon tugines kontserni VA Tech esitatud teabele – nähtub, et liialdatud on argument, mille kohaselt komisjon kasutas ettevõtja VA Tech esitatud „faktiliste asjaolude kokkuvõtte terveid pikki lõike”. Ainus asjaolu, mille suhtes komisjon viitab selgelt avaldusele, mille kontsern VA Tech koostööteatise alusel esitas, on see, et ajavahemikul 2002. aasta oktoobrist kuni 2004. aasta veebruarini arutati mitut Euroopas ja väljaspool asuvate GIS projektide alagruppi. Isegi kui eeldada, et põhjendatud on nimetatud hagejate argumendid, mille kohaselt sai komisjon esimest korda nende kaudu teada, et alates 2002. aastast eristati Euroopa alagruppi nimetusega EP, ja teiste projektide alagruppi nimetusega P, ei saa selle teabe lisaväärtust pidada oluliseks koostööteatise punkti 21 tähenduses.

226 Siemens Österreich ja KEG ei ole näidanud, millisel määral asjaolud, millele komisjon vastu vaidleb, suurendasid tema võimet tõendada asjassepuutuvaid faktilisi asjaolusid, ega välja toonud muid asjaolusid, mida nad komisjonile esitasid ja mis seda võimet suurendasid.

227 Arvestades seega komisjoni kaalutusõigust, mis tal on kooskõlas eespool punktis 221 viidatud kohtupraktikaga, ei saa nõustuda seisukohaga, et komisjon on õigusvastaselt keeldunud Siemens Österreichi ja KEG trahvi vähendamisest.

228 Seetõttu tuleb see argument tagasi lükata.

B – Teine väide, et rikutud on olulisi menetlusnorme ja täpsemalt EIÕK artikli 6 lõike 3 punktis d sätestatud hagejate õigust küsitleda nende vastu süüstavaid ütlusi andnud tunnistajat ning õigust õiglasele kohtulikule arutamisele

Poolte argumendid

229 Hagejad väidavad sisuliselt, et komisjon rikkus EIÕK artikli 6 lõike 3 punktis d menetlusliku tagatistena sätestatud õigust küsitleda nende vastu süüstavaid ütlusi andnud tunnistajat, ning õigust õiglasele kohtulikule arutamisele. Tuvastades, et ettevõtja VA Tech jätkas VAS-i kaudu rikkumises osalemist alates 1. aprillist 2002, tugines komisjon nimelt ABB peamise tunnistaja M-i ütlustele, ilma et ta oleks eelnevalt järginud nende õigust küsitleda süüdistuse tunnistajat ise või lasta teda küsitleda. See menetluslik tagatis on seda enam oluline, et see tunnistaja oli käesolevas ajas isiklikult huvitatud sellest, et hagejatele määrataks võimalikult suur karistus, arvestades, et konkureeriv ettevõtja, keda ta esindab, vabastati koostööteatise alusel trahvi maksmisest, ja et määruse nr 1/2003 artikkel 19 ei kohusta igal juhul rääkima tõde.

230 Hagejad toonitavad, et need põhimõtted on kohaldatavad keelatud kokkulepetega seotud komisjoni menetluses, hoolimata sellest, et tegemist ei ole kriminaalmenetlusega, sest see, et määruse nr 1/2003 artikli 23 alusel määratavad trahvid on õiguslikult

laadilt karistused sõna laias tähenduses, on üldtunnustatud. Igal juhul ei saa Üldkohtu menetluses seda õigusvastasust tunnistaja ärakuulamise teel kõrvaldada.

231 Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

232 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt moodustavad põhiõigused lahutamatu osa õiguse üldpõhimõtetest, mille järgimise tagab ühenduse kohus (Euroopa Kohtu 28. märtsi 1996. aasta arvamus 2/94, EKL 1996, lk I-1759, punkt 33, ja Euroopa Kohtu 29. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas C-299/95: Kremzow, EKL 1997, lk I-2629, punkt 14). Selleks ammutavad Euroopa Kohus ja Üldkohus inspiratsiooni liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest ning juhistest, mis sisalduvad inimõiguste kaitset puudutavates rahvusvahelistes lepingutes, mille puhul liikmesriigid on teinud koostööd või millega nad on ühinenud. Selles osas on EIÕK-l eriline tähendus (Euroopa Kohtu 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 222/84: Johnston, EKL 1986, lk 1651, punkt 18, ja eespool viidatud kohtuotsus Kremzow, punkt 14). Muu hulgas EL artikli 6 lõike 2 kohaselt austab liit põhiõigusi kui ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, nagu need on tagatud EIÕK-ga ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest.

233 Seega tuleb neid kaalutlusi arvestades uurida, kas sellega, et komisjon ei andnud hagejatele endile võimalust küsitleda tunnistajat M., on komisjon rikkunud kaitseõigust, mis on ühenduse õiguskorra aluspõhimõte (Euroopa Kohtu 9. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 322/81: Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin vs. komisjon, EKL 1983, lk 3461, punkt 7).

- 234 Tuleb märkida, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale nõuab see põhimõte, et komisjoni uurimisega seotud ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele antaks haldusmenetluses võimalus esitada oma seisukoht toimunu ja faktide asjakohasuse kohta ning komisjoni esitatud vastuväidete ja väidetavalt asetleidnud asjaolude kohta (vt Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-314/01: Avebe vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3085, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika). Kuid see põhimõte ei nõua, et ettevõtjatele endile antaks haldusmenetluses võimalus esitada küsimusi komisjoni poolt ärakuulatud tunnistajatele (vt selle kohta eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 200).
- 235 Seega tuleb hagejate esitatud teine väide tagasi lükata.

II – *Vaidlustatud otsust muutva kohtuotsuse tegemise nõue*

- 236 Nagu märgitud ka eespool punktides 65–72, tuleb vaidlustatud otsuse artikkel 1 tühistada osas, milles tuvastatakse, et hagejad osalesid EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumises ajavahemikul 1. aprillist 2002 kuni 30. juunini 2002. Seega tuleb vaidlustatud otsuses tuvastatud kõigi hagejate rikkumises osalemise kestust vähendada kolme kuu võrra.
- 237 Lisaks nähtub eespool punktidest 137–167, et vaidlustatud otsuse artikkel 2 tuleb tühistada SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi arvutamise osas ja hagejate poolt solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramise osas.

- 238 Tuleb meenutada, et kui uuritakse ettevõtja väidet, mille see esitas talle konkurentsioiguse rikkumise eest trahvi määrava komisjoni otsuse seaduslikkuse vaidlustamisel, ja tuvastatakse õigusvastasus, tuleb Üldkohtul analüüsida, kas ta peab oma täielikku pädevust teostades tegema vaidlustatud otsust muutva otsuse (27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3627, punkt 443).
- 239 Hagejad paluvad, et Üldkohus vähendaks neile määratud trahvi nii, et Siemens Österreicherl ja KEG trahv ei ületaks 1 980 000 eurot, Reyrolle ja Magrini trahv ei ületaks 1 100 000 eurot ja SEHV trahv ei ületaks 2 750 000 eurot.

A – SEHV-le ja Magrinile määratud trahv

- 240 Üldkohtu hinnangul tuleb vaidlustatud otsust muuta osas, mis puudutab SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi arvutamist ning neile ja teistele äriühingutele, kellega nad kartellis osalemise ajal moodustasid ühe ettevõtja ühenduse konkurentsioiguse tähenduses, solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramist.
- 241 Nii komisjon kui ka hagejad on oma menetlusdokumentides ja/või kohtuistungil kinnitanud, et käesolevas asjas oli trahvide arvutamiseks mitu võimalust. Selles küsimuses tuleb arvesse võtta mitut kaalutlust. Esiteks peaks äriühingu vastutus rikkumises osalemise eest väljenduma ühes trahvis, mis on välja arvatud rikkumises osalemise kõigi perioodide alusel. Teiseks peaksid rikkumise ajal samasse ettevõtjasse kuulunud erinevate äriühingute trahvid olema arvutatud ettevõtja seda majanduslikku võimust arvestades, mis tal oli rikkumises osalemise viimasel täisaastal, et tagada trahvi piisavalt hoiatav mõju. Kolmandaks, juhul kui nagu käesolevas asjas teatud äriühingud

kuulusid järjest kahte erinevasse ettevõtjasse, kellele määratakse erinev trahvi lähtesumma, tuleb neile äriühingutele määrata trahv, mis koosneb kahest eri summast, mis vastavad nende kuuluvusele nendes kahte eri ettevõtjasse, et selle kohaselt kindlaks määrata summad, mida peavad tasuma solidaarselt äriühingud, kellele rikkumise saab omistada.

²⁴² Seega tuleb SEHV-le ja Magrinile määrata kahest eri summast koosnev trahv rikkumise mõlema perioodi suhtes, mille jooksul neid kontrollis vastavalt Schneider Electric ja VA Technologie.

²⁴³ Ajavahemiku 1. juulist 2002 kuni 11. maini 2004 eest, mille jooksul SEHV-d ja Magrinit kontrollis VA Technologie, määras komisjon vaidlustatud otsuses ettevõtja VA Tech trahvi lähtesummaks 9 000 000 eurot. Nagu nähtub eespool punktidest 122–136 ja 203, ei sea hagejate argumendid seda summat kahtluse alla.

²⁴⁴ Vaidlustatud otsuse põhjendusest 492 tuleneb, et rikkumise kestuse tõttu suurendas komisjon kooskõlas suunistega trahvi lähtesummasid 10% võrra iga rikkumise täis-aasta eest ja 5% iga täiendava perioodi eest, mis kestis kuus kuud või kauem, kuid mis oli lühem kui üks aasta. Ettevõtjale VA Tech määratud lähtesummat 9 000 000 eurot tuleb seega suurendada 15%, et arvesse võtta rikkumise kestust üks aasta ja kümme kuud ajavahemikul 1. juulist 2002 kuni 11. maini 2004, mis annab ettevõtja VA Tech

trahvi põhisummaks 10 350 000 eurot (9 000 000 + 1 350 000), mis raskendavate või kergendavate asjaolude puududes ongi trahvisumma.

²⁴⁵ Selle trahvi peavad solidaarselt tasuma Reyrolle, Siemens Österreich ja KEG, SEHV ja Magrini, kes sel perioodil moodustasid ühe ettevõtja ühenduse konkurentsioiguse tähenduses. Vastavalt eespool punktides 158 ja 159 esitatud kaalutlustele tuleb nende omavahelises suhtes igal solidaarvõlgnikul tasuda üks viiendik 10 350 000 eurost.

²⁴⁶ Mis puudutab trahvi ajavahemiku 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 eest, mil SEHV ja Magrini kuulusid kontserni Schneider, siis määras komisjon vaidlustatud otsuses ettevõtja Schneider lähtesummaks 3 600 000 eurot. Nagu ka märgitud eespool punktides 176–179, ei sea SEHV ja Magrini argumendid seda summat kahtluse alla. Vastavalt suunistele tuleb seda trahvi lähtesummat suurendada 125 %, et arvesse võtta nimetatud ajavahemikku 12 aastat ja seitse kuud, mis teeb ettevõtja Schneider põhisummaks 8 100 000 eurot (3 600 000 + 4 500 000), mis raskendavate või kergendavate asjaolude puududes ongi trahvisumma.

²⁴⁷ Selle trahvi peavad solidaarselt tasuma Schneider Electric, SEHV ja Magrini, kes sel perioodil moodustasid ühe ettevõtja ühenduse konkurentsioiguse tähenduses. Vastavalt eespool punktis 158 viidatud põhimõttele tuleb nende omavahelises suhtes igal solidaarvõlgnikul tasuda üks kolmandik 8 100 000 eurost.

- 248 Selle kohta tuleb esiteks täpsustada, et Schneider Electricule määratud trahvi kogusumma jääb vaidlustatud otsusega võrreldes muutumatuks. Lisaks on solidaarselt tasumisele kuuluva trahvisumma jaotus Schneider Electricule soodsam kui vaidlustatud otsuses esitatud. Seda arvestades ei takista vaidlustatud otsuse muutmist eelmises punktis märgitud viisil asjaolu, et Schneider Electricut ära ei kuulatud.
- 249 Lisaks ei pea Üldkohus kohaseks järgida komisjoni arutluskäiku, mille viimane esitas selleks, et õigustada vaidlustatud otsuses tehtud valikut panna SEHV ja Magrini tasuma ainult osa ettevõtja Schneider trahvist, mis vastas rikkumise kestuse eest määratud lisasummale.
- 250 Nimelt eeldaks Schneider Electricule sellise summa tasumise kohustuse panemine, mida SEHV ja Magrini tasuma ei pea, et komisjon on esitanud talle täiendava vastuväite, st läinud kaugemale Schneider Electricu (endiste) tütarettevõtjate SEHV ja Magrini osalusest, ehk talle ette heitnud pikemat perioodi.
- 251 Vaidlustatud otsuses sellist täiendavat vastuväidet aga ei esitatud. Tõsi, komisjon kinnitas kohtuasja T-124/07 vasturepliigi punktis 29, et „põhimõtteliselt on õiguspärane määrata Schneider [Electricule] eraldi trahv tema isikliku tegevuse eest”. Kuid ta ei ole vaidlustatud otsuses ega muudes Üldkohtule esitatud menetluskirjeldustes näidanud, milles see Schneider Electricu isiklik tegevus seisnes ja millisel määral see erines tegevusest, mille eest peeti teda vastutavaks seoses tema (endiste) tütarettevõtjate SEHV ja Magrini rikkumises osalemisega. Lisaks märkis ka komisjon ise Üldkohtu kirjalikele küsimustele esitatud vastuses, et seda viidet „isiklikule tegevusele” ei tule mõista nii, et ta paneb Schneider Electricule süüks tegevust, mis on suurealatuslikum

kui SEHV-le ja Magrinile süüks pandu. Lõpuks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 423 märkis komisjon ilma reservatsioonideta, et ajavahemiku 15. aprillist 1988 kuni 13. detsembrini 2000 suhtes peab ta solidaarselt vastutavateks Schneider Electricut, SEHV-d ja Magrinit.

252 Sellest tuleneb, et ühelt poolt Schneider Electricut emattevõtjana ja teiselt poolt SEHV-d ja Magrinit tütarettevõtjatena, kes koos moodustasid ettevõtja Schneider, tuleb põhimõtteliselt pidada vastutavaks sama summa tasumise eest, välja arvatud siis, kui esinevad kergendavad või raskendavad asjaolud, mida tuleb kohaldada nendest ainult ühe äriühingu ja mitte teiste suhtes. On tuvastatud, et käesolevas asjas ei tule selliseid asjaolusid kohaldada Schneider Electricu ega SEHV või Magrini suhtes.

253 Üldkohtu kirjalikele küsimustele esitatud vastuses märkis komisjon ka, et ta piiras Schneider Electricu ja tema endiste tütarettevõtjate SEHV ja Magrini solidaarvastutuse trahvisummaga, mis vastas rikkumise kestuse eest määratud lisasummale, vältimaks, et SEHV ja Magrini, kelle käivet võeti arvesse nii ettevõtja VA Tech kui ettevõtja Schneider trahvi lähtesumma arutamiseks, ei peaks lähtesummat maksma kaks korda. Nimelt sisaldas SEHV-le ja Magrinile määratud trahv 22 050 000 eurot juba lähtesummat 9 000 000 eurot, milles oli muu hulgas arvestatud nende käibega. Seega oleks ebavõrdne kohustada neid solidaarselt tasuma lisaks ka ettevõtte Schneider trahvi lähtesummat 3 600 000 eurot, mis põhineb samal käibel.

254 Üldkohus on seisukohal, et kuna vaidlustatud otsuse artikkel 2 tuleb SEHV-le ja Magrinile määratud trahvi arutamise osas tühistada, puudub vajadus uurida komisjoni arutluskäigu põhjendatust. Nimelt puudutab see arutluskäik vaidlustatud otsusega

määratud trahve, milles võeti seisukoht, et SEHV ja Magrini trahvisumma tuleb välja arvutada ühe lähtesumma alusel kogu kartellis osalemise kestuse kohta, ilma et võetaks arvesse asjaolu, et need kaks äriühingut kuulusid järjest kahte erinevasse ettevõtjasse. Nii nagu Üldkohus seda muudab, arvutatakse SEHV ja Magrini eraldi trahv mõlema perioodi suhtes, mille jooksul nad kuulusid vastavalt ettevõtjasse Schneider ja ettevõtjasse VA Tech. Selliselt ei määrata sama perioodi suhtes arvutatud trahvi lähtesummat kaks korda.

255 Lisaks on trahvi lähtesumma vaid üks arv, mida kasutatakse ettevõtja trahvi põhisumma kindlaksmääramiseks kohaldatavas algoritmis, ja see ei ole iseseisev trahvist lahutatav osa. Trahvi põhisummat tuleb aga ettevõtja moodustavate erinevate äriühingute kaasvastutuse seisukohast pidada osadeks jaotamata summaks, mistõttu ei saa selle trahvi lähtesummat solidaarvastutuse seisukohast kohelda erinevalt lisatrahvist, mis määratakse rikkumise kestuse alusel – erinevalt kordajatest, mida kohaldatakse selleks, et arvesse võtta kergendavaid või raskendavaid asjaolusid, kuna need mõjutavad ainult nende äriühingute trahvi, kelle kasuks need asjaolud aset leidsid või kelle suhtes neid saab kohaldada (vt eespool punkt 251).

256 Seega peavad SEHV, Magrini ja Schneider Electric solidaarselt maksma trahvi summas 8 100 000 eurot, mis on neile määratud osalemise eest kartellis enne 13. märtsi 2001, mil nad kuulusid samasse ettevõtjasse.

257 Seega tuleb SEHV-le ja Magrinile määrata trahv kokku summas 18 450 000 eurot.

B – *Reyrollele, Siemens Österreichile ja KEG-le määratud trahv*

- 258 Üldkohtu hinnangul tuleb vaidlustatud otsust muuta osas, mis puudutab Siemens Österreichile, KEG-le ja Reyrollele määratud trahvi arvutamist ning neile ja teistele äriühingutele, kellega nad kartellis osalemise ajal moodustasid ühe ettevõtja ühenduse konkurentsioiguse tähenduses, solidaarselt tasumisele kuuluvate summade kindlaksmääramist.
- 259 Nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 506 ja 507, pidas komisjon esiteks Reyrollet vastutavaks rikkumise eest, mis kestis 14 aastat ja üheksa kuud, ning teiseks Siemens Österreichi ja KEG-d vastutavaks rikkumise eest, mis kestis neli aastat ja neli kuud.
- 260 Seega, nagu nähtub ka eespool punktist 72, tuleb vaidlustatud otsuse artikkel 1 tühistada osas, milles komisjon tuvastas hagejate rikkumise ajavahemikul 2002. aasta 1. aprillist kuni 30. juunini; neile süüks pandud rikkumise kestust tuleb seega vähendada kolme kuu võrra, mis teeb Reyrolle rikkumise kestuseks 14 aastat ja kuus kuud ning Siemens Österreichi ja KEG rikkumise kestuseks neli aastat ja üks kuu.
- 261 Suunised näevad ette trahvi lähtesumma suurendamise 10% iga rikkumise täisaasta eest ja 5% iga täiendava perioodi eest, mis kestis kuus kuud või kauem, kuid mis oli lühem kui üks aasta. Seega ei too Reyrolle, Siemens Österreichi ja KEG rikkumise lühenemine kolme kuu võrra kaasa rikkumise kestuse alusel määratud trahvi suurendamise vähendamist. Nimelt jääb kehtima suurendamise määr 145% Reyrolle trahvi suhtes ning 40% Siemens Österreichi ja KEG trahvi suhtes. Sellest tuleneb, et nende trahvide põhisummad – mis raskendavate või kergendavate asjaolude puudumisel on

nendele määratavad trahvid – jäävad muutumatuks, st vastavalt 22 050 000 eurot ja 12 600 000 eurot.

²⁶² Kooskõlas asjaoludega, mille komisjon tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 468, ja arvestades nii rikkumise kestuse vähendamist kolme kuu võrra kõigi hagejate puhul, kui ka eespool punktis 243 esitatud SEHV ja Magrini trahvi arvutust, on Siemens Österreich, KEG, SEHV ja Magrini kohustatud Reyrollele määratud trahvist 22 050 000 eurot tasuma solidaarselt 10 350 000 eurot. Nagu märgitud eespool punktis 244, tuleb nende omavahelises suhtes igal solidaarvõlgnikul tasuda üks viiendik 10 350 000 eurost.

²⁶³ Lisaks on Reyrollele määratud trahvist 22 050 000 eurot kohustatud summa 2 250 000 eurot tasuma solidaarselt Siemens Österreich ja KEG. Kooskõlas eespool punktides 158 ja 159 esitatud kaalutlustega tuleb nende omavahelises suhtes igal solidaarvõlgnikul tasuda üks kolmandik sellest summast.

²⁶⁴ Lõpuks on Reyrollele määratud trahvist 22 050 000 eurot see äriühing kohustatud üksi tasuma 9 450 000 eurot.

²⁶⁵ Ülejäänud osas tuleb vaidlustatud otsust muutva kohtuotsuse tegemise nõue rahuldamata jätta.

Kohtukulud

- ²⁶⁶ Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 3 võib juhul, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, Üldkohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.
- ²⁶⁷ Kohtuasjas T-122/07, milles hagi osaliselt rahuldati, tuleb asjaolusid õiglaselt hinnates otsustada, et komisjon kannab kümnendiku Siemens Österreichi ja KEG kohtukuludest ja kümnendiku enda kohtukuludest. Siemens Österreich ja KEG kannavad üheksa kümnendikku enda kohtukuludest ja üheksa kümnendikku komisjoni kohtukuludest.
- ²⁶⁸ Kohtuasjas T-123/07, milles hagi osaliselt rahuldati, tuleb asjaolusid õiglaselt hinnates otsustada, et komisjon kannab kümnendiku Reyrolle kohtukuludest ja kümnendiku enda kohtukuludest. Reyrolle kannab üheksa kümnendikku enda kohtukuludest ja üheksa kümnendikku komisjoni kohtukuludest.
- ²⁶⁹ Kohtuasjas T-124/07, milles hagi osaliselt rahuldati, tuleb asjaolusid õiglaselt hinnates otsustada, et komisjon kannab ühe viiendiku SEHV ja Magrini kohtukuludest ja ühe viiendiku enda kohtukuludest. SEHV ja Magrini kannavad neli viiendikku enda kohtukuludest ja neli viiendikku komisjoni kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (teine koda)

otsustab:

1. Tühistada komisjoni 24. jaanuari 2007. aasta otsuse K(2006) 6762 (lõplik) EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/F/38.899 – Gaasisolatsiooniga jaotusseadmed) artikli 1 punktid m, p, q, r ja t osas, milles komisjon tuvastab Siemens AG Österreichi, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution Ltd, Siemens Transmission & Distribution SA ja Nuova Magrini Galileo SpA rikkumise 2002. aasta 1. aprillist kuni 30. juunini.

2. Tühistada otsuse K(2006) 6762 (lõplik) artikli 2 punktid j, k ja l.

3. Otsuse K(2006) 6762 (lõplik) artikli 1 punktides m, p, q, r ja t tuvastatud rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:
 - Siemens Transmission & Distribution SA ja Nuova Magrini Galileo on kohustatud tasuma solidaarselt Schneider Electric SA-ga 8 100 000 eurot;

- **Siemens Transmission & Distribution Ltd on kohustatud tasuma solidaarselt Siemens AG Österreichi, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution SA ja Nuova Magrini Galileoga 10 350 000 eurot;**

- **Siemens Transmission & Distribution Ltd on kohustatud tasuma solidaarselt Siemens AG Österreichi ja VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG-ga 2 250 000 eurot;**

- **Siemens Transmission & Distribution Ltd on kohustatud tasuma 9 450 000 eurot.**

4. Jätta hagid ülejäänud osas rahuldamata.

5. Kohtuasjas T-122/07 kannab Euroopa Komisjon kümnendiku Siemens AG Österreichi ja VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG kohtukuludest ja kümnendiku enda kohtukuludest. Siemens AG Österreich ja VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG kannavad üheksa kümnendikku enda kohtukuludest ja üheksa kümnendikku komisjoni kohtukuludest.

6. Kohtuasjas T-123/07 kannab Euroopa Komisjon kümnendiku Siemens Transmission & Distribution Ltd kohtukuludest ja kümnendiku enda kohtukuludest. Siemens Transmission & Distribution Ltd kannab üheksa kümnendikku enda kohtukuludest ja üheksa kümnendikku komisjoni kohtukuludest.

- 7. Kohtuasjas T-124/07 kannab Euroopa Komisjon ühe viiendiku Siemens Transmission & Distribution SA ja Nuova Magrini Galileo kohtukuludest ja ühe viiendiku enda kohtukuludest. Siemens Transmission & Distribution SA ja Nuova Magrini Galileo kannavad neli viiendikku enda kohtukuludest ja neli viiendikku komisjoni kohtukuludest.**

Pelikánová

Jürimäe

Soldevila Fragoso

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. märtsil 2011 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust.....	II - 809
I – Hagejad ja kontsern VA Tech.....	II - 809
II – GIS-d ja kohtueelne menetlus.....	II - 810
III – Vaidlustatud otsus.....	II - 812
Menetlus ja poolte nõuded	II - 815
Õiguslik käsitlus.....	II - 818
I – Tühistamisnõuded	II - 818
A – Esimene väide, et rikutud on EÜ artiklit 81, EMP lepingu artikli 53 lõiget 1 ja määruse nr 1/2003 teatud sätteid.....	II - 818
1. Väite osa, mille kohaselt puuduvad rikkumise kohta tõendid	II - 819
a) Poolte argumendid.....	II - 819
b) Üldkohtu hinnang	II - 820
2. Väite osa, mille kohaselt on väidetava rikkumise kestuse kindlaks-määramisel tehtud hindamisvigu	II - 822
a) Kuupäev, mil hagejad rikkumises osalemise katkestasid.....	II - 823
Poolte argumendid.....	II - 823
Üldkohtu hinnang	II - 824
	II - 899

b)	Kuupäev, mil ettevõtte VA Tech jätkas rikkumises osalemist.	II - 828
	Poolte argumendid.	II - 828
	Üldkohtu hinnang.	II - 829
c)	Rikkumise lõppemise kuupäev.	II - 832
	Poolte argumendid.	II - 832
	Üldkohtu hinnang.	II - 832
3.	Väite osa, mille kohaselt on rikkumine aegunud ajavahemiku osas enne 16. juulit 1998.	II - 835
	a) Poolte argumendid.	II - 835
	b) Üldkohtu hinnang.	II - 836
4.	Väite osa, mille kohaselt on määratud trahvid liiga suured.	II - 840
	a) Neli esimest argumenti, mis puudutavad sisuliselt seda, et komisjon on väärtalt kohaldanud mõistet „ettevõtja” ühenduse konkurentsioiguse tähenduses.	II - 841
	Poolte argumendid.	II - 841
	Üldkohtu hinnang.	II - 847
	– Karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõte.	II - 847
	– Eri äriühingud, kellele võib süüks panna kartellis osalenud ettevõtjate rikkumise, ja solidaarvastutuse reeglite kohaldamine trahvi maksmisele.	II - 853

–	Reyrolle, SEHV ja Magrini eripära arvesse võtmata jätmine neile ettevõtja VA Tech lähtesumma kohaldamisel.....	II - 864
–	Trahvi suurendamine rikkumise kestuse tõttu	II - 868
–	Ülempiir 10% käibest	II - 870
b)	Viies argument, et komisjon pidas Reyrollet vääralt vastutavaks lisaks tema emattevõtjale	II - 873
	Poolte argumentid.....	II - 873
	Üldkohtu hinnang	II - 873
c)	Kuues väide, et rikutud on <i>ne bis in idem</i> põhimõtet	II - 874
	Poolte argumentid.....	II - 874
	Üldkohtu hinnang	II - 875
d)	Seitsmes argument, et trahvisummat ei vähendatud	II - 877
	Poolte argumentid.....	II - 877
	Üldkohtu hinnang	II - 878
–	Kergendavad asjaolud.....	II - 878
–	Koostööteatise kohaldamine.....	II - 881
B –	Teine väide, et rikutud on olulisi menetlusnorme ja täpsemalt EIÕK artikli 6 lõike 3 punktis d sätestatud hagejate õigust küsitleda nende vastu süüstavaid ütlusi andnud tunnistajat ning õigust õiglasele kohtulikule arutamisele.....	II - 884
	Poolte argumentid	II - 884
	Üldkohtu hinnang	II - 885

II – Vaidlustatud otsust muutva kohtuotsuse tegemise nõue.....	II - 886
A – SEHV-le ja Magrinile määratud trahv.....	II - 887
B – Reyrollele, Siemens Österreichile ja KEG-le määratud trahv	II - 893
Kohtukulud.....	II - 895